

**ELTE TANÍTÓ- ÉS ÓVÓKÉPZŐ KAR
NEVELÉSTUDOMÁNYI TANSZÉK**

**CSECSEMŐ- ÉS KISGYERMEKNEVELŐ
SZAK,
LEVELEZŐ TAGOZAT**

2012

Tartalom

A CSECSEMŐ- ÉS KISGYERMEKNEVELŐ ALAPSZAK ÓRA- VIZSGA- ÉS KREDITTERVE.....	3
BEVEZETÉS A PSZICHOLÓGIÁBA	4
SZAKMAI KÉSZSÉGFEJLESZTÉS I.	8
NEVELÉSELMÉLET	9
FEJLŐDÉSLÉLEKTAN	11
A JÁTÉK PSZICHOLÓGIÁJA ÉS PEDAGÓGIÁJA	14
PEDAGÓGIAI PSZICHOLÓGIA	16
A KISGYERMEKNEVELÉS INTÉZMÉNYEI ÉS PEDAGÓGIÁJA	19
MENTÁLHIGIÉNÉ (ÉLETVEZETÉSI ISMERETEK)	22
SEGÍTŐ KAPCSOLAT ÉS TANÁCSADÁS MÓDSZERTANA I. (KOMMUNIKÁCIÓS ALAPOK)	24
GYÓGYPEDAGÓGIAI ALAPISMERETEK ÉS DIFFERENCIÁLÁS	26
SEGÍTŐ KAPCSOLAT ÉS TANÁCSADÁS MÓDSZERTANA II. (NEVELÉSI TANÁCSADÁS)	28
SZAKMAI KÉSZSÉGFEJLESZTÉS II. ESETMEGBESZÉLÉS	30
DIFFERENCIÁLT SZAKMAI ISMERET	32
SPONTÁN ÉRÉS TÁMOGATÁSA	34
KISGYERMEMKKOR KUTATÁSA	36
INTER-ÉS MULTIKULTÚRÁLIS NEVELÉS	38
CSALÁD-BÖLCŐDE-ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE; SZÜLŐCSOPORTOK VEZETÉSE.....	40
JÁTÉKTERÁPIA	43
SZAKMAI GYAKORLATOK.....	45
NEVELÉSI GYAKORLAT I.....	46
NEVELÉSI GYAKORLAT II.	48
NEVELÉSI GYAKORLAT III.	50
NEVELÉSI GYAKORLAT IV.....	52
KORAI FEJLESZTÉS GYAKORLAT	54
EGYÉNI ÖSSZEFÜGGŐ TEREPGYAKORLAT	56

A CSECSEMŐ- ÉS KISGYERMEKNEVELŐ ALAPSZAK ÓRA- VIZSGA- ÉS KREDITTERVE

NEVELÉSTUDOMÁNY 122 óra	Kredit Σ 39	I. félév	II. félév	III. félév	IV. félév	V. félév	VI. félév	ELŐFELTÉTEL
KABL06A01 Bevezetés a pszichológiába	2	8 k						-
KABL06A02 Neveléstörténet	3	10Δ k						-
CBL06A20 Szakmai készségfejlesztés I.	3	10 m						-
CBL06A21 Neveléstudomány	3		8 k					-
CBL06A22 Fejlődéslélektan	3		10 k					KABL06A01!
CBL06A23 A játék pszichológiája és pedagógiája	3		10 gyj					KABL06A01!
CBL06A24 Szakmai készségfejlesztés II.	3			10 m				CBL06A20
CBL06A25 Pedagógiai pszichológia	3			8 gyj				CBL06A22!
CBL06A26 Mentálhigiéné (életvezetési ismeretek)	2				8 gyj			-
CBN06A27 Segítő kapcsolat és tanácsadás módszertana I. (kommunikációs alapok)	3				10 m			-
CBL06A28 A kisgyermeknevelés intézményei és pedagógiája	4			10 k				CBL06A21-
CBL06A29 Gyógypedagógiai alapismeretek és differenciálás	4				10 gyj			CBN06A22!
CBL06A30 Segítő kapcsolat és tanácsadás módszertana II. (nevelési tanácsadás)	3					10 m		-

BEVEZETÉS A PSZICHOLÓGIÁBA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Bevezetés a pszichológiába	8	2	k	K	I.	-

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Alapozza meg a korszerű, tudományos pszichológiai ismereteket, segítse elő a toleráns, empátikus szemléletmód kialakulását;
- ismertesse a személyiség- és szociálpszichológia alapjelenségeit, keltse fel az ön- és társismereti igényt;
- készítse fel a pedagógiai munka mint társas térben végzett interaktív tevékenység elemzésére, hatékonyságának fokozására.

TANANYAG:

- A pszichológia nézőpontjai
- A tanulást megalapozó megismerési folyamatok
Érzékelés - észlelés
Figyelem
Emlékezés - felejtés
Képzelet
Gondolkodás, gondolkodási műveletek
Intelligencia és kreativitás
- A tanulás értelmezése
A tanulás mint viselkedésváltozás
A tanulás mint kognitív folyamat
A tanulás fajtái: érzékszervi tanulás, motoros tanulás, verbális tanulás, szociális tanulás
Tanulási stílusok, tanulási stratégiák
- Viselkedésünk mozgatórugói
A motiváció
Az érzelmek
A teljesítményt befolyásoló tényezők: fáradás, stressz
- A társas viselkedés alapjai
A társas megismerés jelenségei: személypercepció, attribúció, benyomáskeltés.
Az attitűd fogalma, az attitűdök szerepe az interakciókban. Az attitűdök és a viselkedés összhangja, disszonanciája. Az attitűdök megváltoztatásának lehetőségei.
A sztereotípiák és az előítéletek.
A társas befolyásolás jelenségei: konformitás, meggyőzés, engedelmesség a tekintélynek.
- A személyiség fogalma, elméleti megközelítései
Személyiségtípusok, személyiségvonások.
A személyiség pszichoanalitikus megközelítése.
A személyiség humanisztikus megközelítése.

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgató legyen tisztában a pszichológia jelentőségével a pedagógiai munkában.
- Ismerje a pszichológia főbb nézőpontjait, az általános-, személyiség- és szociálpszichológiai alapfogalmakat, elméleteket. Ismerje és használja a pszichológiai szakkifejezéseket.
- Értse a „hétköznapi pszichológia” és a tudományos pszichológia különbségét.
- Legyen tisztában az emberi természet sokféleségével.
- Legyen képes az ismeretek önálló, kritikus feldolgozására. Rendelkezzen társadalmi érzékenységgel, közösségi felelősségérzettel és feladatvállalással; valamint a másság elfogadására és toleranciára való képességgel.
- Legyen képes az előítélet-mentes multikulturális és interkulturális nevelésre.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Aronson, Jane E. (1978): A társas lény. Közgazdasági és Jogi Kiadó, Bp. (vagy újabb kiadásai)
2. Atkinson, Rita Loyd – Atkinson, Richard C. – Smith, Edward E. – Bem, Daryl J. (1999): Pszichológia. Osiris-Századvég, Bp.
3. B. Lakatos Margit – Serfőző Mónika (szerk.) (1999): Pszichológia szöveggyűjtemény óvodapedagógus hallgatóknak. Trezor Kiadó, Bp.
4. Baddley, Alan (2003): Az emberi emlékezet. Osiris, Bp.
5. Bernáth László – Révész György (szerk.) (1997): A pszichológia alapjai. Tertia, Bp.
6. Forgács József (1989): A társas érintkezés pszichológiája. Gondolat, Bp. (vagy újabb kiadása)
7. Goleman, Daniel (1998): Érzelmi intelligencia. Háttér Kiadó, Bp.
8. Mészáros Aranka (szerk.) (2002): Az iskola szociálpszichológiai jelenségvilága. Eötvös, Bp.
9. N. Kollár Katalin – Szabó Éva (szerk.) (2004): Pszichológia pedagógusoknak. Osiris, Bp.
10. V. Komlósi Annamária (1999): Nem vagy egyedül. Osiris, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Barkóczi Ilona – Putnoky Jenő (1980): Tanulás és motiváció. Tankönyvkiadó, Bp.
2. Berne, Eric (1997): Emberi játszmák. Háttér Kiadó
3. Buda Béla (1993): Az empátia – a beleélés lélektana. EGO School, Bp.
4. Hegedűs T. András (1997): Pszichológia. Fejlődés, nevelés, szocializáció, pedagógusok. Aula Kiadó, Bp.
5. Hewstone, Miles et al. (szerk.) (1997): Szociálpszichológia európai szemszögből. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Bp.
6. Keményné Pálffy Katalin (1989): Bevezetés a pszichológiába. Tankönyvkiadó, Bp.
7. Mérő László (1998): Észjárások. A racionális gondolkodás korlátai és a mesterséges intelligencia. Tericum, Bp.
8. Pléh Csaba (1998): A lélektan története. Osiris, Bp.
9. Sekuler, Robert – Blake, Randolph (2001): Észlelés, Osiris, Bp.
10. Smith, Edward Robert – Mackie, Diane Maree (2001): Szociálpszichológia. Osiris, Bp.

NEVELÉSTÖRTÉNET

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Neveléstörténet	10	3	k	K	I.	-

A TÁRGY OKTATÁSÁNAK CÉLJA:

- alapozza meg a hallgatók történeti szemléletét a pedagógia történetének és gyakorlatának megismeréséhez,
- ismertesse meg a különböző korokban kialakult gyermekképet, a családtörténet egyes állomásait
- alakítsa ki és fejlessze a hallgatók érzékenységet és készséget a pedagógiai problémák történeti szempontú megközelítésére, értelmezésére, elemzésére és értékelésére,
- nyújtson tájékoztatást a neveléstörténet alapvető forrásairól, annak problémátörténeti elemzéséről,
- tegye alkalmassá a hallgatókat a nyomtatott források megértésére és értelmezésére.

TANANYAG:

- A nevelés ókori, középkori egyetemes jellege, gondolkodói. A reneszánsz ember és világképeinek változásai, a reformáció és ellenreformáció iskolarendszere. A felvilágosodás pedagógiai elvei. A pedagógia tudományának herbarti rendszere, Herbart és követői.
- Az oktatás elvei, átalakulása hazánkban a polgári nevelés első szakaszától napjainkig. A tanítóképzés és az óvoda ügy történeti alakulása hazánkban.
- A gyermektanulmány, Nagy László pedagógiája és az Új Iskola mozgalom.
- A reformpedagógia fontosabb irányzatai és személyiségei, New School, Landerziehungsheim mozgalom. Montessori Maria, Rudolf Steiner és a Waldorf pedagógia, Freinet és a Jena-Plan pedagógia és hatásuk a kisgyermeknevelésre. A család és a gyermek helyzetének alakulása a különböző történeti korokban.
- A nőnevelés története hazánkban (Brunsztvik Teréz, Teleki Blanka, Karacs Teréz, Zirzen Janka, Veres Pálné stb.)

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók

- ismerjék a neveléstörténet alapvető anyagát, a változás, fejlődés folyamatát kronologikusan és problémátörténeti szempontokat érvényesítve, irányát az egyes történelmi korszakokban,
- ismerjék a kisgyermeknevelés történeti alakulásának főbb kulcsmozzanatait,
- alkalmazzák a neveléstörténeti kutatások módszereit,
- ismerjék és alkalmazzák a gyermekszemlélethez kapcsolódó összefüggéseket a társadalmak berendezkedése és a nevelés viszonyrendszerében.
- tudják a tárgyhoz kapcsolni az egyes korok képzőművészeti alkotásait,
- tudják értelmezni a nevelőmunka pálya specifikus folyamatát történetiségbe ágyazottan.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Hegedűs Judit (2011, szerk.): Család, gyermek, társadalom. HEFOP. Letölthető: mek.niif.hu/05400/05461/05461.pdf
2. Mészáros István, Németh András és Pukánszky Béla (1999): *Bevezetés a pedagógia és az iskoláztatás történetébe*. Osiris, Budapest.
3. Mészáros István, Németh András és Pukánszky Béla (2004): *Neveléstörténeti szöveggyűjtemény*. Osiris, Budapest.
4. Pukánszky Béla (2001): *A gyermekkor története*. Műszaki Könyvkiadó, Budapest.
5. Pukánszky Béla (2006): *A nőnevelés évezredei*. Gondolat, Budapest.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Endrődy-Nagy Orsolya (2010): Gyermekkép a 16. századi Németalföldön id. Peter Brueghel művein. *Iskolakultúra*, 7-8. 137-147.
2. Mikonya György (2003): *Kiút vagy tévút? Reformpedagógiai újítások a német internátusi nevelésben*. Eötvös József Kiadó, Budapest.
3. Mikonya György (2002): Két Herbart-tanítvány: K. V. Stoy és W. Rein az iskolapedagógia megújításáért. *Iskolakultúra*, 5. 27-38.
4. Németh András és Pukánszky Béla (2004): *A pedagógia problémátörténete*. Gondolat, Budapest.
5. Pirka Veronika (2010): Az életreform „megmentés” motívumának megjelenése a 20. Század eleji magyar pedagógiai sajtóban, a Népművelés példája alapján. *Iskolakultúra*, 7-8. Melléklet.

SZAKMAI KÉSZSÉGFEJLESZTÉS I.

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Szakmai készségfejlesztés I	10	3	m	K	I.	-

A TÁRGY OKTATÁSÁNAK CÉLJA:

- A pályaszocializáció sikere érdekében a csecsemő- és kisgyermeknevelő-gondozó mesterség színvonalas végzéséhez szükséges attitűdök, készségek, képességek, a társas hatékonyság és a szociális jártasság fejlesztése. Az önismeret-önnevelés igényének felkeltése, fokozása.
- A hallgató csoportdinamikai történések és célzott gyakorlatok, speciális technikák alkalmazásával szerezzen ön-és társismereti tapasztalatokat.

TANANYAG:

- Mivel ez egy szabad interakciós csoport, strukturált gyakorlatokkal, ezért tematikája a csoporttagok aktív együttműködésével alakul. Azonban mindenképpen érinti a következőket:
- Önismeret, személyiségfejlesztés reális énkép, tudatos önnevelés
- Énhatékonyság, énerő
- Társas magatartás: kapcsolatteremtés, konfliktuskezelés
- Az együttesség, mint segítő erő: segítségnyújtás, empátia
- Bizalom, tolerancia, kompromisszumkészség
- Pályaszocializáció, motívumok a szakmai és magánéletben

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgató legyen képes:

- önismeretre: felismerni személyisége különböző vonásait, viselkedését meghatározó attitűdjeit, értékeit, hiedelmeit;
- tudatosítani a cselekvései hátterében meghúzódó élettapasztalatait, berögződött szokásait
- önismereti készségének fejlesztésére.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

A saját élményhez kötődő tantárgyhoz szakmai szempontból csak ajánlott irodalom megjelölése indokolt.

AJÁNLOTT IRODALOM:

- Dévai Margit: Játszd meg magad. Énképporrekcio önismereti játékokkal. Lamin Budapest. 1994.
- V. Komlósi Annamária: Nem vagy egyedül. Osiris, Budapest, 2002.
- Rudas János: Delphi örökösei. Kairos, Budapest, 1990.
- F. Várkonyi Zsuzsa: Tanulom magam. Mérték, Budapest, 2003.

NEVELÉSELMÉLET

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Neveléselmélet	8	3	k	K	II.	-

A TÁRGY OKTATÁSÁNAK CÉLJA:

- Alapozza meg a hallgatók pedagógusi kompetenciáját, elméleti és módszertani kultúráját.
- Közvetítsen olyan korszerű pedagógiai szemléletet és műveltséget, amelyre a további szakismeretek ráépülhetnek, és amely hozzásegíti a hallgatókat a 0-3 éves gyerekek nevelési feladatainak hatékony megoldásához.
- Járuljon hozzá a hallgatók pedagógiai én-képének fejlesztéséhez, inspirálja őket a gyermekre tudatosan figyelő, neki támaszt és modellt nyújtó, a gyermekcsoporttal és a családdal hatékonyan együttműködő nevelői attitűd elfogadására, kialakítására.

TANANYAG:

- Pedagógiai elméletek; a nevelésre vonatkozó hétköznapi és tudományos elméletek, az egyéni integrált pedagógiai elméletek szerveződése, jellemzői. A nevelés értelmezései.
- A szocializáció folyamata, a nevelés és szocializáció kapcsolata. A nevelhetőség kérdései, a nevelés szükségessége és lehetősége. Gyermekkép és nevelés.
- A nevelés szinterei:
 - A család. A családi nevelés változásai és jellemzői. A családi és intézményes nevelés kölcsönhatása, a család társadalmi hatásokat szűrő és közvetítő szerepe.
 - A bölcsődei nevelés sajátosságai. Család és bölcsőde együttműködése, a család támogatása a nevelésben.
 - Az óvodai nevelés fő jellemzői.
- A nevelés céljai és az értékek világa.
- A nevelés módszerei, közvetlen és közvetett nevelő hatások és módszerek. A jutalmazás és büntetés kérdései.
- A nevelő személye, a nevelői szerep és a nevelési viszony. Konfliktusok a nevelésben.
- A nevelés etikai kérdései.

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgatók ismerjék a neveléselmélet alapfogalmait, összefüggéseit, a legjelentősebb hazai és nemzetközi pedagógiai irányzatokat.
- Legyenek képesek neveléselméleti ismereteiket szakszerűen kifejtetni és azokat szakirodalommal alátámasztani.
- Ismerjék a családi és intézményes nevelés jellemzőit, a bölcsődei-óvodai nevelés gyakorlati pedagógiai teendőit.

- Legyenek tájékozottak a családokban preferált értékekről, a családok nevelési gyakorlatáról, a gyermek szokásrendjének alakításáról.
- Ismerjék a pedagógusethka alapvető normáit, legyenek elkötelezettek azok iránt.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Bábosik István: A neveléshméleti modellek elemei és változatai a XX. Században In: Neveléshméleti szöveggyűjtemény (szerk: Vargáné Fónagy Erzsébet) ELTE TÓFK Bp. 2000. 53-68.
2. Kozma Tamás: Család In: Neveléshméleti szöveggyűjtemény (szerk: Vargáné Fónagy Erzsébet) ELTE TÓFK Bp. 2000. 143-149.
3. Nagy József: XXI. század és nevelés Osiris Kiadó, Bp., 2000.
4. Vekerdy Tamás: Az értékszocializáció néhány kérdése. In: Neveléshméleti szöveggyűjtemény (szerk: Vargáné Fónagy Erzsébet) ELTE TÓFK Bp. 2000. 249-259.
5. Zrinszky László (2002): Neveléshmélet. Műszaki Könyvkiadó, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Kron, Friedrich (2000): Pedagógia. Osiris Kiadó, Budapest, 2000.
2. Nagy József (2000): XXI. század és nevelés Osiris Kiadó, Bp.
3. Szekszárdi Júlia (szerk.)(2001.): Nevelési kézikönyv nem csak osztályfőnököknek OKI-Dinasztia Kiadó, Bp.

FEJLŐDÉSLÉLEKTAN

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Fejlődéslélektan.	10	3	k	K	II.	Bevezetés a pszichológiába!

A TÁRGY OKTATÁSÁNAK CÉLJA

- Értelmezze a fejlődés fogalmát, kövesse nyomon az egyes pszichés funkciók fejlődését és integrálódását a különböző életkori fázisokban.
- Ismertesse meg a fejlődést meghatározó belső és külső folyamatokat és hatásokat, valamint az egész életen átívelő fejlődés folyamatosságát.
- A korszerű pszichológiai tudományos ismeretek felhasználásával formáljon a gyermekek számára megfelelő pedagógiai attitűdöket.
- A tantárgyelem oktatása során elsajátított ismeretek, kialakult készségek, képességek révén a pedagógussá válást segítse.
- Fejlessze a gyermekek iránti empátiát és toleranciát.
- A szemináriumok, gyakorlatok szemléltessék, tudatosítsák a saját élményt, teremtsenek alkalmat személyes tapasztalatok szerzésére.

TANANYAG:

- A fejlődés alapjai

A fejlődés értelmezése. A fejlődés alapkérdései. A fejlődés átfogó elméletei: Freud elmélete a pszichoszexuális fejlődésről; Piaget elmélete a kognitív fejlődésről; Erikson elmélete a pszichoszociális fejlődésről;

- Szocializáció.

A kultúra szerepe. A szociális tanulás alapfolyamatai – behódolás, utánzás, modellkövetés, azonosulás, belsővé válás; Normák és devianciák;

- Az élet kezdete

Terhesség, magzati fejlődés. Szülés és születés. Újszülöttkori képességek, alkalmazkodás.

- A csecsemőkori fejlődés

A mozgásfejlődés. A felegyenesedés, a helyváltoztatás és a manipuláció fejlődése. Az érzékelés, észlelés fejlődése csecsemőkorban. Az érzékszervi-mozgásos szakasz a kognitív fejlődésben.

- Korai kötődés és szociabilitás kisgyermekkorban

A gondozó-gyermek kapcsolat jellemzői, a válaszkészség, ragaszkodás, kötődés mintázatai.

- A kisgyermekkorai fejlődés

Az éntudat kialakulása. Az én-élmény és a frusztráció. A megismerő tevékenységek fejlődése 1- 3 éves korban. A kommunikáció fejlődése.

- A nemi identitás alakulása, nemi különbségek és a nemek közötti kapcsolat gyermekkorban
- Kognitív és társas fejlődés óvodáskorban
Biológiai fejlődés, az idegrendszer érése és a mozgás jelentősége óvodáskorban. Az óvoda világgépe, tájékozottsága – kognitív fejlődés 2-7 éves korban: a műveletek előtti szakasz jellemzői. Társas fejlődés az óvodáskorban – együttesség, barátság
- Az óvodáskori érzelmi fejlődés
Az ösztönszükségletek és fejlődésük. Az érzelmek kialakulása, fejlődése, az érzelem-szabályozás tényezői. Félelmek, szorongások. Agresszió. Az érzelmek és feszültségek feldolgozásának módjai óvodáskorban: játék, rajz, mese.
- Az óvoda-iskola átmenet kérdései
A viselkedés belső szabályozása: az önkontroll-funkciók kialakulása. Minőségi változás a pszichés funkciók, a személyiség fejlődésében 6 – 7 éves korban. Az iskolaalkalmasság tényezői. A tanuláshoz szükséges képességek.
- A kisiskoláskori fejlődés
- Változások serdülő-, felnőtt- és öregkorban

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgatók ismerjék a fejlődés általános jellemzőit és az ettől való eltérések sokféleségét. Rendelkezzenek pontos fogalmakkal, ismerjék és alkalmazzák a szakkifejezéseket, legyenek képesek az ismeretek önálló, kritikus képességének feldolgozására.
- Legyenek jártasak az életkori, nemi és egyéni sajátosságok felismerésében.
- Értsék a fejlődés – fejlesztés összefüggéseit. Alakuljon ki pedagógiai probléma-érzékenységük, elemzőkészségük.
- Ismerjék és tudják elkülöníteni a fejlődésben az általánost és az egyedit; tekintsék mindkét jellegzetességet törvényszerűnek, törekedjenek a gyermek személyiségének pozitív szemléletére, elfogadására.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. B. Lakatos Margit – Serfőző Mónika (1999, szerk.): Pszichológia szöveggyűjtemény óvodapedagógus hallgatóknak. Trezor Kiadó, Bp.
2. Bernáth László – Solymosi Katalin (szerk.) (1997): Fejlődéslélektan olvasókönyv. Tertia Kiadó, Bp.
3. Cole, M. A. – Cole, J. S. (1998): Fejlődéslélektan. Osiris, Bp. 96 – 448.
4. Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes (1993): Gyermeklélektan. Gondolat Kiadó, Bp.
5. N. Kollár Katalin – Szabó Éva (2004, szerk.): Pszichológia pedagógusoknak. Osiris, Budapest.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Bettelheim, Bruno (1985): A mese bűvölete és a bontakozó gyermeki lélek. Gondolat Kiadó, Bp.
2. B. Lakatos Margit (szerk., 2001): Játékpszichológia. Olvasókönyv óvodapedagógus hallgatóknak. ELTE TÓFK, Bp.

3. Einon, Dorothy (1999): A tanulás kezdetei. Aquila Könyvkiadó, Bp.
4. Erikson, Erik (2002): Gyermekkor és társadalom. Osiris Kiadó, Bp.
5. Feuer Mária (2000): A gyermekrajzok fejlődéslélektana. Akadémiai Kiadó, Bp.
6. Gerő Zsuzsa (2002): Érzelem, fantázia, gondolkodás óvodáskorban. Flaccus Kiadó, Bp.
7. Gerő Zsuzsa (2003): A gyermekrajzok esztétikuma. Flaccus, Bp.
8. Gopnik, Alison – Meltzoff, Andrew N. – Kuhl, Patricia (2001): Bölcsék a bölcsőben. Hogyan gondolkodnak a kisbabák? Typotex Kiadó, Bp.
9. Hegedűs T. András (1997): Pszichológia. Fejlődés, nevelés, szocializáció, pedagógusok. Aula Kiadó, Bp.
10. Hidas György – Raffai Jenő – Vollner Judit (2002): Lelki köldökzsinór. Válasz Könyvkiadó, Bp.
11. Kárpáti Andrea (2001): Firkák, formák, figurák. A vizuális nyelv fejlődése a kisgyermekkortól a serdülőkorig. Dialóg Campus Kiadó, Bp.
12. Kolozsváry Judit (2005): Agresszióról óvodapedagógusoknak, tanítóknak. In: Csendes Krisztina (szerk.): Kisgyermek nagy problémák. Raabe, Bp., 1–20.
13. Kósáné Ormai Vera (2001): A mi óvodánk. OKKER, Bp.
14. Mönks, Franz J. – Knoers, Alfons M. P. (2004): Fejlődéslélektan. Urbis Könyvkiadó, Bp.
15. Piaget, Jean – Inhelder, Bärbel (1999): Gyermeklélektan. Osiris Kiadó, Bp.
16. Ranschburg Jenő (1983): Félelem, harag, agresszió. Tankönyvkiadó, Bp. újabb kiadás
17. Ranschburg Jenő (1994): A kisiskoláskor lélektana. A gyereknevelés hatása a személyiség alakulására. Raabe Tanári Kézikönyv, Raabe Kiadó, Bp.
18. Ranschburg Jenő (1998): Szeretet, erkölcs, autonómia. Okker Kiadó, Bp.
19. Vajda Zsuzsanna (1999): A gyermek pszichológiai fejlődése. Helikon Kiadó, Bp.
20. Vekerdy Tamás (1997): Kicsikről nagyoknak 1 – 2. Park Kiadó, Bp.
21. Winnicott, D. W. (2004): A kapcsolatban bontakozó lélek. Új Mandátum Könyvkiadó, Bp.
22. Winnicott, Donald W. (2000): Kisgyermek – család – külvilág. Animula Kiadó, Bp.

A JÁTÉK PSZICHOLÓGIÁJA ÉS PEDAGÓGIÁJA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státusz	Ajánlott félév	Előfeltételek
A játék pszichológiája, és pedagógiája	10	3	gyj	K	II.	Bevezetés a pszichológiába

A TÁRGY OKTATÁSÁNAK CÉLJA:

- Adjon áttekintést a gyermek alapvető tevékenységéről, a játékról, és nyújtson segítséget a hallgatóknak a kisgyermekek játékának megértéséhez és támogatásához.
- Ismertesse meg a hallgatókkal a játék mint viselkedésforma általános jellemzőit, a kisgyermek játékának fejlődését és motivációs hátterét.
- Mutassa be a kisgyermeki játékának összefüggéseit a mozgásfejlődéssel, a szociális tanulással, valamint az értelmi fejlődéssel.
- A „játszási” képességek inspirálásával erősítse a kisgyermekek játékának támogatásához nélkülözhetetlen jártasságokat.
- Gazdagítsa a hallgató játékkultúráját és formálja a játékkal kapcsolatos pedagógiai szemléletet.

TANANYAG:

- A játék fogalma és értelmezései. A játék a gyermek életében. A gyermek alapvető lelki igényei és a játék. Kíváncsiság, felfedezés és kompetencia a játék folyamán. A játék öröme. A játék mint a kisgyermek tapasztalatszerzésének terepe, a „legközelebbi fejlődés” zónája – Vigotszkij.
- A kisgyermek testi, lelki fejlődése és a játék változásai. A játékformák változásai Piaget játékelméletében: explorációs játék, szimbolikus játék és szabályjáték. A játék eredete Winnicott értelmezésében: korai kapcsolat, átmeneti tárgy, átmeneti tevékenység, kreativitás. Közelítés a valósághoz: a tér kiterjesztése a játszás során – Erikson magyarázatában.
- Kapcsolatteremtés és a játék. A felnőtt játécai kisgyermekkel: a kétszemélyes játékok élményháttéré (játéktradíciók és családi játékok). Wallon: az „énfejlődés gyakorlatai”. Játék mint a kapcsolatteremtés formája az egykorú társakkal. Az együttjátszás szintjei. Az élménytöbblet. A kapcsolati készségek fejlődése a játszás során.
- Játék a bölcsődében (Módszertani levél). A játékot befolyásoló környezet: a szociális és fizikai tér. A kisgyermeknevelő feladatai. A kisgyermekek támogatása a folyamatban lévő játék során: elismerés, inspiráló beszélgetés, együttjátszás, segítség.
- Tárgykultúra és a játékszerek. Régi-új játékok. Klasszikus játékeszközök: a fakocka, a labda és a baba. A „jó játéktárgyak” pedagógiai kritériumai. A gyermek igényei és játékipar kínálata.
- A kisgyermekek játékának megfigyelése és elemzése. Az életkori és egyéni igények megjelenése és az élményfeldolgozás módjai a játékban.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók

- ismerjék a 0-5 éves gyermek játéktevékenységének jellemzőit, értsék a fejlődés és a játék összefüggéseit; a korosztály játéktevékenységének jellemzőit, a játékfolyamatot elindító lelki szükségleteket;
- gyermekkori játékélményeinek felidézésével készüljenek fel az „itt és most” öntörvényűen zajló játékfolyamat értelmezésére;
- a kisgyermek életkori és egyéni igényeinek, élményeinek figyelembe vételével legyenek képesek a játék tartalmát gazdagítani, a közös tevékenység során viselkedés- és helyzetmegoldási mintákat nyújtani;
- legyenek képesek a 0–5 éves korú gyermekek érdeklődésének megfelelő játéklehetőségek – a biztonságos, ugyanakkor a felfedezésre, az önálló tapasztalatszerzésre inspiráló környezeti feltételek – megteremtésére;
- legyenek képesek a kisgyermek játékának megfigyelésére, pedagógia és metodikai szempontú elemzésére.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Einon, D. (1999): *A tanulás kezdetei*. Aquila Könyvkiadó, Bp.
2. Korintus Mihályné–Nyitrai Ágnes–Rózsa Judit (2003): *Játék a bölcsődében*. Módszertani levél, Nemzeti Család-és Szociálpolitikai Intézet, Bp.
3. Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes (1998): *Gyermekekléktan*. Medicina, Bp.
4. Millar, S. (1997): *Játékszichológia*. Maecenas, Bp.
5. Payne, K. J.(2013): *Egyszerűbb gyermekkor*. Kulcslyuk Kiadó, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. B. Lakatos Margit (2008): „Kör, kör, ki játszik”. Mire tanítanak a népi játékok? In: *Óvónők kincsestára*. Módszertani kézikönyv. Raabe Tanácsadó és Kiadó Kft. Bp.
2. Dolto, F. (2002): *A gyermek és az öröm*. Pont Kiadó, Bp.
3. Forrai Katalin (1983): *Jár a baba, jár*. Móra Kiadó, Bp.
4. Kiss Áron (2000): *Magyar gyermekjáték-gyűjtemény*. Holnap Kiadó, Bp.
5. Painter, G. (1984): *Tanítsuk a kisbabát!* Medicina Könyvkiadó, Bp.
6. Winnicott, D.W. (2000): *Kisgyermek, család, külvilág*. Animula, Bp.
7. www.biztoskezdet.hu/uploads/attachments/gyermekkotet.pdf

PEDAGÓGIAI PSZICHOLÓGIA

A tantárgy neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Pedagógiai pszichológia	8	3	gyj	K	III.	Fejlődéslélektan

A TÁRGY OKTATÁSÁNAK CÉLJA:

- Ismertesse meg a hallgatókkal a gyermek fejlődését befolyásoló külső tényezőket.
- Készítsen fel a kisgyermeknevelés pszichológiai összetevőinek, jelenségeinek és problémáinak felismerésére, megértésére.
- Alakítson ki pedagógiai tájékozottságot a csecsemő-és kisgyermekkorban megnyilvánuló pszichés problémák felismeréséről.
- Pszichológiailag alapozza meg a gyerekek egyéni sajátosságaira, különbségeire építő adaptív nevelői eljárásokat.
- Fejlessze a gyerekekkel való foglalkozásban az elfogadó, rugalmas és nyitott pedagógusi attitűdöt.

TANANYAG:

- A gyermekek és családok megismerésének szociálpszichológiai problémái. A társas megismerés, a személyészlelés folyamata a nevelésben – benyomás alakulása, attribúciós folyamatok. Az attitűdök, sztereotípiák, előítéletek. A Pygmalion-hatás.
- A csecsemő- és kisgyermek megismerésének pedagógiai- és pszichológiai módszerei. Anamnézis, gyermekmegfigyelés.
- A család mint rendszer. A családi élet változása, krízisek, kihívások a család életében. A családi rendszer működésének hatása a gyermekek személyiségfejlődésére.
- Nevelési stílusok, attitűdök a családban. A kötődő nevelés.
- A gyermek alapvető lelki szükségletei. A kisgyermeknevelő feladata a lelki szükségletek kielégítésében.
- A bölcsőde hatása a fejlődésre. A gondozóhoz való kötődés.
- A csecsemő és kisgyermek csoportban nevelésének kérdései. A korai társas kapcsolatok szerepe a fejlődésben. Az utánzás, az együttes élmény.
- A kisgyermeknevelő munkájának interakciós szempontú elemzése. A verbális és nemverbális kommunikáció jellegzetességei a kisgyermeknevelő munkájában.
- Az én-fejlődés és az ösztönök: megkapaszkodási ösztön, táplálkozási ösztön, a támadás ösztöne, nemi ösztön. A nevelő feladatai annak érdekében, hogy az ösztönkésztetéseket az én-fejlődés szolgálatába állítsa.
- A táplálkozás és zavarai. A táplálkozás körüli szokások kialakulása csecsemő- és kisgyermekkorban.
- A szobatisztaság kialakulása.
- Alvás és alvászavarok. Alvási, pihenési szokások kialakulása kisgyermekkorban.
- Érzelmi fejlődés csecsemő- és kisgyermekkorban: félelem, szorongás, agresszió.

- Az empátia jelentősége a gyermeknevelésben és a pedagógiai munkában. A gyermeki igényekhez való illeszkedés.
- A csecsemő-és kisgyermeknevelő, mint a gyermekcsoport vezetője; nevelési stílusok.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók:

- rendelkezzenek pontos pedagógiai pszichológiai ismeretekkel,
- ismerjék az intézményes nevelés személyiségfejlődésre gyakorolt hatását,
- ismerjék a gyermek pszichés szükségleteit, az ezzel kapcsolatos nevelői teendőket
- ismerjék az egészséges fejlődést befolyásoló tényezőket, értsék az egyes tényezők komplex egymásra hatását,
- tudják alkalmazni pszichológiai ismereteiket saját pedagógiai gyakorlatukban,
- legyenek képesek a gyermekek és családok megismerésére, a gyermekek családjával, szűkebb környezetével való együttműködésre,
- legyenek képesek a nevelési helyzetek, problémák több szempontú megközelítésére, elemzésére,
- legyenek pedagógiaileg érzékenyek az eltérő fejlődési tempójú gyermekek és családjaik iránt,
- rendelkezzenek nyitott, elfogadó, toleráns attitűddel,
- rendelkezzenek az ismeretek önálló, kritikus feldolgozásának képességével.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. B. Lakatos Margit és Serfőző Mónika (1999) (szerk.). Pszichológia szöveggyűjtemény óvodapedagógus hallgatóknak. Trezor Kiadó, Budapest
2. Danis Ildikó, Farkas Mária, Herczog Mária, Szilvási Léna (szerk.): A génektől a társadalomig: a koragyermekkorai fejlődés színterei. Biztos Kezdet Kötetek I. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, 2011 – különösen a III. és IV. rész
3. http://www.brightfuture.hu/images/publications/Danis%20et%20al_Biztos%20Kezdet%20K%C3%B6tet%20I_bel%C3%ADvek.pdf
4. Danis Ildikó, Farkas Mária, Herczog Mária, Szilvási Léna (szerk.): A koragyermekkorai fejlődés természete – fejlődési lépések és kihívások. Biztos Kezdet Kötetek II. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, 2011 – különösen a 4., 8., 9. fejezetek
5. http://www.brightfuture.hu/images/publications/Danis%20et%20al_Biztos%20Kezdet%20K%C3%B6tet%20II_bel%C3%ADvek.pdf
6. F. Lassú Zsuzsa (szerk., 2011). Gyermekek mentálisan sérülékeny családokban. Kézikönyv pedagógusoknak. ELTE Eötvös Kiadó, a könyv az interneten is elérhető:
http://www.tofk.elte.hu/kutatokozpont/upload/publikacio/gyermek_mentalisan_serulekeny.pdf
7. Ranschburg Jenő (2010): Pszichológiai rendellenességek gyermekkorban Nemzeti Tankönyvkiadó Budapest

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Blaskó Zsuzsa (2010): Meddig maradjon otthon az anya? – A gyermekfejlődés szempontjai. Esély. 2010/3. 89-116. interneten: http://www.esely.org/kiadvanyok/2010_3/05blasko.indd.pdf
2. Payne, K. J. (2013): Egyszerűbb gyermekkor. Kulcslyuk Kiadó.
3. Ranschburg Jenő – Popper Péter (1978, 2012): Személyiségünk titkai. Hogy nálam különb legyen... RTV-Minerva, Budapest, új kiadás: Saxum Kiadó, 2012
4. Vajda Zsuzsanna – Kósa Éva (2005): Neveléslélektan. Osiris Kiadó, Budapest
5. Vekerdy Tamás (2011): Érzelmi biztonság. Mit kell(ene) tudnunk a gyerekekről és magunkról? Kulcslyuk Kiadó.

A KISGYERMEKNEVELÉS INTÉZMÉNYEI ÉS PEDAGÓGIÁJA

A tantárgy neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
A kisgyermeknevelés intézményei és pedagógiája	10	4	k	K	III.	Neveléstudomány

A TÁRGY OKTATÁSÁNAK CÉLJA:

- A hallgatók megismertetése:
- a koragyermekkor jelentőségével, megalapozó szerepével
- a kisgyermekkor nevelés intézményeivel,
- a nevelés elvi alapjaival, feladataival, tartalmával, szolgáltatásaival,
- a napközbeni kisgyermekellátás főbb hazai és nemzetközi szakmapolitikai kérdéseivel.
- Reális, átfogó helyzetkép adása a család jellemzőinek és a családi igényeknek alakulásáról, a családok elvárásainak és az intézményrendszerek működésének összefüggéseiről.

TANANYAG:

- A kisgyermek-pedagógia elméleti alapjai. (a fejlődés értelmezése, segítő és / vagy készítő pedagógia, a felnőtt szerepe a fejlődés alakulásában, a koragyermekkor jelentősége, meghatározó szerepe a későbbi fejlődés szempontjából, a napközbeni kisgyermekellátás hatása a fejlődésre, stb.)
- A családi szocializáció jellemzői. A család fogalma, funkciói. A kötődésről. A családtagok szerepe a kisgyermek életében, fejlődésében (anya, apa, testvérek, nagyszülők, rokonok). A családi nevelés főbb jellemzői, változásai az elmúlt évtizedekben. A szülők nevelési szokásait meghatározó tényezők, a szülők nevelési stílusa és a gyermek fejlődése közötti összefüggések.
- A kisgyermeknevelés fontosabb témakörei. A gyermek kompetenciaigényének fejlődése és támogatása, az önállósodás kérdései. A kisgyermek érzelmi fejlődésének támogatása. A szociális tanulás, a normaátadás mechanizmusai, a jutalmazás és a büntetés kérdése. A megismerési folyamatok, a kisgyermekkor tanulás segítése a gondozás, a játék és a hétköznapi élethelyzetek során (a felnőttel közös tevékenység, tapasztalat- és élményszerzési lehetőségek biztosítása, a feldolgozás segítése). A nehéz helyzetek kezelése.
- A kisgyermekről való intézményes gondoskodás rendszere Magyarországon – a gyermekjóléti alapellátás és a gyermekvédelmi szakellátás rendszere. A napközbeni kisgyermekellátás rendszere: bölcsőde, családi napközi, alternatív ellátások. Kisgyermekek átmeneti ellátása: helyettes szülő, gyermekek átmeneti otthona, családok átmeneti otthona. Otthont nyújtó ellátások – a gyermekvédelmi szakellátás intézményei: nevelőszülő, gyermekotthon, különleges és speciális ellátás, utógondozás, területi gyermekvédelmi szakszolgáltatás.

- A bölcsődepedagógia fontosabb kérdései: A kisgyermeknevelő főbb feladatai. A kisgyermek gondozásának pedagógiai kérdései (napirend, étkezés, öltöztetés, levegőztetés, fürdőszobai gondozás, alvás). Közös tevékenység a felnőttel, a felnőtt jelenléte a gyermek tevékenységében. A felnőtt szerepe a játékban. Az egyéni érdeklődés, az egyéni tulajdonságok számontartása, fejlesztési lehetőségei. Az esélyegyenlőség biztosítása (HH és HHH, SNI).
- A kisgyermeknevelő személyisége, kompetenciája.
- Kapcsolat a családokkal és a társintézményekkel. Együttműködési formák, kompetenciahatárok, etikai vonatkozások.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók ismerjék:

- a csecsemő és kisgyermekkor legfontosabb változásait, alapvető testi és lelki igényeit;
- a kisgyermek életkori és egyéni sajátosságaihoz, valamint aktuális állapotához illeszkedő nevelési és gondozási feladatokat.

Legyenek képesek:

- a kisgyermek egészséges fejlődését elősegítő szociális és fizikai környezet kialakítására;
- a gyermek fejlődését elősegítő nevelési-gondozási feladatok végzésére;
- tiszteltben tartani a gyermekneveléssel kapcsolatos kulturális sajátosságokat, hagyományokat, szokásokat.
- helyesen értelmezni a kisgyermeknevelés során problémákat jelentő természetes helyzeteket és életkori kríziseket.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Balázs István (2011, szerk.): A génektől a társadalomig: a koragyermekkorai fejlődés színterei. Biztos Kezdet Kötetek I. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest.
2. Balázs István (2011, szerk.): A koragyermekkorai fejlődés természete – fejlődési lépések és kihívások. Biztos Kezdet Kötetek II. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest.
3. Bálint Alice (1990): A gyermekszoba pszichológiája. Kossuth Könyvkiadó, Budapest.
4. Dombi Alice és Soós Katalin (2010, szerk.): Fejezetek a kisgyermeknevelés köréből. APC-Stúdió, Szeged.
5. Einon, Dorothy (1999): A tanulás kezdetei. Aquila Könyvkiadó, Budapest.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Fraiberg, Selma H.(1990) : Varázsos évek. Park Kiadó, Budapest.
2. Hermann Alice (1982): Emberré nevelés. Tankönyvkiadó, Budapest.
3. Kissné Fazekas Ibolya (2010, szerk.:) Iránytű antológia I-II. Válogatás a 20 éves bölcsődei szakmai lapban megjelent módszertani írásokból. Szeged.
4. Leach, Penelope (2003): Picik és kicsik. A gyermeknevelés kézikönyve a születéstől az iskoláskorig. Park Könyvkiadó, Budapest.
5. Morris, Desmond (1993): Babafigyelőben. Park Könyvkiadó, Budapest.

6. Oates, Jones (2010, szerk.): Kötődési kapcsolatok. A kisgyermekkorai gondozás minősége. Szociálpolitikai És Munkaügyi Intézet, Gyerekesély projekt, Budapest.
www.biztoskezdet.hu
7. Surányi Éva, Danis Ildikó és Herczog Mária (2010, szerk.): Családpolitika más-más szemmel. Gazdasági és Szociális Tanács, Budapest.
8. Vajda Zsuzsanna (é.n.): Embergyermek – gyermekember. Göncöl Kiadó, Budapest.
9. Vajda Zsuzsanna és Kósa Éva (2005) : Neveléslélektan. Osiris, Budapest.
10. Vekerdy Tamás (1997): Kicsikről nagyoknak 1 – 2. Park Kiadó, Budapest.

MENTÁLHIGIÉNÉ (ÉLETVEZETÉSI ISMERETEK)

A tantárgy neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Mentálhigiéné (életvezetési ismeretek)	8	2	gyj	K	IV	-

A TÁRGY OKTATÁSÁNAK CÉLJA:

- Ismertesse meg a hallgatókkal a mentálhigiéné alapvető fogalmait,
- nyújtson betekintést a mentálhigiéné megközelítésmódjaiba, módszereibe,
- keltse fel az önismeret és az önnevelés igényét,
- segítse a pályaszocializációt és a hallgatók gyakorlati munkáját,
- segítse a hallgatóknak megőrizni lelki egészségüket és elkerülni a kiégést.

TANANYAG:

- A mentálhigiéné, a mentális egészség, a lelki egészségvédelem fogalma.
- A mentálhigiéné megközelítésmódjai, módszerei, szemlélete és konkrét tevékenységterületei.
- Az úgynevezett „setting” megközelítésmód gyakorlati szempontjai.
- A szülők mentálhigiénéjének segítése, a szülőkkel való kommunikáció.
- A kiégés szindróma. A kiégés tünetei, megelőzésének lehetőségei.
- A személyiség, mint munkaeszköz, a lelki egészség-promóció önreflektív tartalmai.
- A mentálhigiéné multiplikatív effektusainak lényege, felhasználása a gyakorlati munkában.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók:

- rendelkezzenek szakmai ismeretekkel a mentálhigiénéről,
- értsék a mentális egészség megőrzésének fontosságát, jelentőségét, szakmai és magánéletük területein egyaránt,
- rendelkezzenek megfelelő önismerettel, önreflexióval, pszichológiai kultúráltsággal, legyenek képesek szakszerű erőfeszítéseket tenni saját- és környezetük lelki egészségének megőrzésére, fejlesztésére, a pszichikus ártalmak megelőzésére.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Buda Béla (2003.): A lélek egészsége - A mentálhigiéné alapkérdései, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
2. Buda Béla- Veér András (1989.): A mentálhigiéné és fejlesztésének lehetőségei hazánkban, Psychiatria Hungarica, IV: évf. 3. szám
3. B. Lakatos Margit (szerk.) (2003.): Pszichológia, Szöveggyűjtemény óvodapedagógus hallgatóknak, Trezor Kiadó, Budapest
4. Fekete György-Varga Domokos (1999.): Bevezetés a mentálpedagógiába- Gyakorlati útmutató pedagógusoknak, Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum, Budapest
5. Galicza János-Schödl Livia (1993.): A lelki egészség megőrzésének lehetőségei a pedagóguspályán, Korona Kiadó, Budapest

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Bagdy Emőke- Telkes József (1998.): Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában, Tankönyvkiadó, Budapest
2. Federspiel, K.-Karger (1996.): A lélek egészségkönyve, Kossuth Kiadó, Budapest
3. Vekerdy Tamás (1996.): Kicsikről nagyoknak, 1. rész: A kisgyermekkor, Park Kiadó, Budapest
4. V. Komlósi Annamária-Nagy János (szerk., 2003.): Énelméletek, Személyiség és egészség - Szemelvények az én-lélektani kutatásának irodalmából, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest

SEGÍTŐ KAPCSOLAT ÉS TANÁCSADÁS MÓDSZERTANA I. (KOMMUNIKÁCIÓS ALAPOK)

A tantárgy neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Segítő kapcsolat és tanácsadás módszertana I. (kommunikációs alapok)	10	3	m	K	IV	-

A TÁRGY OKTATÁSÁNAK CÉLJA:

- Mutassa be a kommunikáció alapfogalmait, a kommunikációs folyamat törvényszerűségeit, a verbális és nem verbális kommunikáció jellemzőit, a kommunikációs folyamatot befolyásoló tényezőket,
- ismertesse a családok megismerésének és segítésének alapvető formáit, a segítő intézményrendszer szerepét, működését,
- segítse a hallgatók más pedagógiai, pszichológiai tárgyakban elsajátított idevágó információinak, tudásának szintetizálását,
- segítse elő a hallgatók pedagógiai szemléletének formálását, felkészítésüket a szülőkkel való közös munkára.

TANANYAG:

- A kommunikáció elméleti alapjai: a kommunikáció fogalma, formái, csatornái, eszközei.
- A kommunikációs folyamat alakulását befolyásoló tényezők: szociális, kulturális, egyéni sajátosságok – énállapotok és játszmák.
- A verbális és nem verbális kommunikáció; a hitelesség és az empátia.
- Szülői funkciók, szülői jogok, a családi rejtett tanterv.
- Anamnézis, családlátogatás, környezettanulmány, interjú készítése és felhasználása.
- Szülői bevonás fogalma, a család és a szülő szerepe az intézmény mindennapjaiban.
- A csecsemő- és kisgyermek nevelő munkáját segítő háttérintézmények szerepe, szakvélemények értékelése, felhasználásuk, a szakmai kompetencia határai.
- Specális nevelési szükségletű gyermekek, a szülők és a család, és a kisgyermekgondozó intézményekbe való átmenet kérdései.
- Különböző szociokulturális családok és a kisgyermekgondozó intézményekbe való átmenet problémái.
- Család és gyermekvédelmi problémák és a segítő kapcsolat.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók:

- rendelkezzenek pontos ismeretekkel a kommunikáció alapvető fogalmairól, a kommunikációs folyamat működésének szabályairól,
- ismerjék a segítő intézményrendszer elemeit, a szakmai együttműködés etikai szabályait, a bölcsődei, kisgyermekgondozó intézményi pedagógus kompetencia-határainak fogalmát,

- ismerjék a bölcsőde, kisgyermek gondozási intézmények közötti átmenet megvalósulási lehetőségeit, a családi háttér megismerésének módszereit, a családdal való kapcsolattartás korszerű formáit,

legyenek képesek a segítő intézményrendszer szakvéleményeinek értelmezésére, a család, a szülők és az. intézmények közötti együttműködés elősegítésére.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Bagdy Emőke (1977): Családi szocializáció és személyiségzavarok, Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp.
2. Berne, Eric (1987): Emberi játszmák Gondolat, Bp.
3. Berne, Eric (1997): Sorskönyv, Háttér Kiadó, Budapest.
4. Buda Béla (1986): A személyiségfejlődés és a nevelés szociálpszichológiája, Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp.. 5-93.
5. Thomas Gordon (1999): P.E.T. - A szülői eredményesség tanulása. Studium Effective Kiadó.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Fraiberg, Selma H. (1990): Varázsos évek, Park Kiadó.
2. Kolozsváry Judit (2002): Más gyerek, más szülő, más pedagógus, OKKER.
3. Winnicott, Donald W.(2000): Kisgyermek-család-külvilág, Animula.

GYÓGYPEDAGÓGIAI ALAPISMERETEK ÉS DIFFERENCIÁLÁS

A tantárgy neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státusz	Ajánlott félév	Előfeltételek
Gyógyypedagógiai alapismeretek és differenciálás	10	4	gyj	K	IV	Fejlődéslélektan

A TÁRGY OKTATÁSÁNAK CÉLJA:

- A különböző okok miatt eltérő fejlődésű csecsemő- és kisgyermekes intézményes gondozási, nevelési lehetőségeinek megismertetése,
- Az SNI gyermekek felismerését segítő, az egyes sérüléstípusra jellemző gyökértünetek megismertetése
- a csecsemő- és kisgyermek nevelő munkát támogató gyógyypedagógiai tevékenység bemutatása,
- a szakmai együttműködés szükségességének felismertetése, megalapozása,
- az irányított differenciált gondozás, nevelés gyakorlatának megismertetése,
- Az eltérő fejlődési ütemű, pszichés fejlődésben diszharmonikus kisgyermekes elfogadása.

TANANYAG:

- Sajátos nevelési igényű gyermekek a bölcsődében- kirekesztéstől a deszegregációs nevelésig.
- Az integrált bölcsődei nevelés típusai, hazai gyakorlatok.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek bölcsődei fogadásának feltételei - törvényi szabályozók, dilemmák.
- Fogyatékoságból fakadó eltérő fejlődési ütem, a sérüléstípusok és korai jellemzőik.
- A gyógyypedagógiai folyamat alkotóelemei: diagnosztikai-, nevelési-, terápiás- és rehabilitációs folyamat.
- A csecsemő és kisgyermeknevelők korai fejlesztést támogató gondozó és nevelő munkája.
- Egyéni sajátosságokat szem előtt tartó differenciált gondozási, nevelési terv.
- Differenciálás lehetőségei az adaptív gondozás, nevelés során a fejlődést támogató tevékenységben: a tanulás, gondozás, élelmezés, játék, mozgás, vers, mese, alkotó tevékenység, egyéb tevékenységi színtereken.
- Egységes Pedagógiai Szakszolgálatok szerepe a fogyatékos csecsemők és kisgyermekes integrált ellátásában. Együttműködés a gyógypedagógussal, a sérült gyermeket átvéző más intézmény pedagógusaival.
- Együttműködés a fogyatékos gyermeket nevelő családokkal. Gondozási, szoktatási, nevelési tanácsadás.
- A fogyatékos gyermekek és szüleik jogai.

KÖVETELMÉNYEK:

- Ismerjék fel az eltérő fejlődési ütemre utaló tüneteket.
- Legyenek tisztában a különböző sérüléstípusú kisgyermekes sajátos szükségleteivel, gondozási, nevelési lehetőségeivel.
- Az adaptív nevelés, gondozás érdekében tudják alkalmazni a differenciált

tervezést, valamint a differenciált gondozást, nevelést a különböző tevékenységekben.

- Ismerjék kompetenciahatárait.
- Tudják megítélni a más szakemberrel való együttműködés szükségességét.
- Fogadják el a sérült gyermeket.
- Legyenek képesek empátiával fordulni a rábízott gyermekek családtagjai felé.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Borbély Sjoukje (2007). A fogyatékos ember családja. In: Csobay Miklósné (szerk.) A FECSKE Szolgálat kézikönyve. Kézenfogva Alapítvány, Budapest, 54-82.
2. Csányi Yvonne, Zsoldos Márta (1994). Világkonferencia a speciális szükségletűek neveléséről. In: Új Pedagógiai Szemle 44. évf. 12. sz. 41-50.
3. Gordosné Szabó Anna (2004). Bevezető általános gyógypedagógiai ismeretek. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
4. Mesterházi Zsuzsa (2004): A gyógypedagógiai folyamatról. In: Gordosné Szabó Anna (szerk.) Gyógyító pedagógia. Nevelés és terápia. Medicina Könyvkiadó Rt.
5. Szombathelyiné dr.Nyitrai Ágnes, Dr. Bakonyi Anna, Kovácsné Bárány Ildikó (2009). Szakmai ajánlás a többcélú, egységes óvoda-bölcsőde intézmények bevezetéséhez és működtetéséhez. szakmai_ajanlas_okm_szmm_ba_nya_090715-2.pdf.-Adobe Reader Letöltés ideje: 2013. március 5.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Csiky Erzsébet (1996). Különleges bánásmódra szoruló gyermekek bölcsődei integrációja
In: Fogyatékosok elhelyezése normál gyermekközösségbe c. kötet.(Szerk. Csányi Y., Perlusz A.) B. G. Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola . Budapest, 19-27.
2. Kálmán Zsófia, Könczei György (2002): A Taigetosztól az esélyegyenlőségig. Osiris Kiadó, Budapest.
3. Krémer Balázs, Rozsos Kata (2009). Fogyatékos gyereket nevelni: szerep és csapda. In: Gyógypedagógiai Szemle, 4.sz.
4. Ribiczey Nóra (2010): Környezeti hatások és intellektuális fejlődés – különböző megközelítések a környezet releváns aspektusainak megragadására. In: Gyógypedagógiai Szemle, XXXVIII. évf. 1.sz., 46-61.

SEGÍTŐ KAPCSOLAT ÉS TANÁCSADÁS MÓDSZERTANA II. (NEVELÉSI TANÁCSADÁS)

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Segítő kapcsolat tanácsadás módszertana II. (nevelési tanácsadás)	10	3	m	K	V.	-

A TÁRGY OKTATÁSÁNAK CÉLJA:

- Ismertesse a tanácsadás alapfogalmait, feltételeit, elméleti alapjait, az alapvető tanácsadási modelleket, formákat, a segítő intézményrendszereket,
- nyújtson lehetőséget a segítő beszélgetés elméletének és gyakorlatának megismeréséhez,
- segítse elő a hallgatók szociális érzékenységének és kompetenciájának növelését, lelki egészségének megőrzését,
- nyújtson lehetőséget a tanácsadási helyzetek imitált gyakorlására, az elmélet és a gyakorlat összekapcsolására.

TANANYAG:

- A tanácsadás fogalma, lehetőségei, problémái, a konzulens személye.
- A segítségnyújtás szükségességét meghatározó egyéni és társas feltételek.
- Tanácsadási modellek, a tanácsadás folyamata, etikai feltételei.
- A segítő beszélgetés kommunikációs alapjai: értő figyelem, én-üzenetek, közléssorompók.
- A tanácsadás színterei - életvezetési tanácsadás, nevelési tanácsadás, pályaválasztási tanácsadás.
- Az egyéni konzultáció elmélete és gyakorlata, csoportos tanácsadás.
- A segítő mentálhigiénéje: Burn out és Helfer szindróma.
- A segítő intézményrendszerek struktúrája és a bölcsőde, csecsemő- és kisgyermek nevelő intézmények közötti kapcsolat formái - dokumentumok .
- Életmód, kultúra, a különböző családok szokásrendszereinek feltárására szolgáló módszerek.
- A családi nevelés értékei, megőrzésük, alakításuk.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók

- ismerjék a család mint támogatórendszer és mint problémaforrás jellemzőit, ismerje fel a szakmai kompetenciák határait, a segítő intézményekkel való hatékony együttműködés lehetőségeit,
- legyenek képesek a családokkal együttműködve segíteni a gyermek szocializációját,
- ismerjék a segítő beszélgetés jellemzőit, a munkája folyamán felmerülő konfliktusok fajtáit és a konfliktuskezelés módjait,
- legyenek képesek a segítő intézményrendszer szakvéleményeinek értelmezésére, a család, a szülők és az. intézmények közötti együttműködés elősegítésére,
- ismerjék a szakmai együttműködés és segítségnyújtás etikai szabályait.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Buda Béla (1994): A közvetlen emberi kommunikáció szabályszerűségei, Animula, Budapest. 164-179. o. és 193-199. o.
2. Dr. Fonyó Ilona – Pajor András (2000, szerk.): Fejezetek a konzultáció pszichológiájának témaköréből., ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar, Bp.
3. N. Kollár Katalin- Szabó Éva (2004, szerk.): Pszichológia pedagógusoknak. Osiris Kiadó, Budapest. 451-495. o.
4. Ritoókné Ádám Magda (1992): A tanácsadás pszichológiája. Tankönyvkiadó, Budapest.
5. Tringer László (2002): A gyógyító beszélgetés Gondolat, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. F. Várkonyi Zsuzsa (1986): Már százszor megmondtam... Gondolat, Budapest.
2. F. Várkonyi Zsuzsa (2001): Tanulom magam. Magyar Könyvklub.
3. Harris, Thomas (1994): Oké vagyok, oké vagy. Édesvíz kiadó, Budapest.
4. Satir, Virginia: A család együttélésének művészete. BFI, Bp.

SZAKMAI KÉSZSÉGFEJLESZTÉS II. ESETMEGBESZÉLÉS

A tantárgy neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Szakmai készségfejlesztés II. Esetmegbeszélés	10	3	m	K	III	Szakmai készségfejlesztés I.

A TÁRGY OKTATÁSÁNAK CÉLJA:

- A hallgatók személyiségének fejlesztése, ön- és társismereti tapasztalatok mélyítése.
- A hallgatók empátiás, kommunikációs, konfliktuskezelő képességének a fejlesztésén keresztül, a realisabb önismeret birtokában hatékonyabban tudják elemezni és kezelni a gondozás-nevelés folyamatában valamint a szülőkkel és más partnerekkel való kapcsolatukban zajló interakciókat, konfliktushelyzeteket.
- A tolerancia fejlesztése, a kisgyermek egyéni sajátosságainak, a családok nevelési szokásainak figyelembe vétele, az abban rejlő értékek felismerése.
- 1. Teremtsen lehetőséget a hallgatók gyakorlati pedagógiai tapasztalatainak megbeszélésére, a tapasztalatok összevetésére.
- 2. Segítse elő az elméleti ismeretek és gyakorlati tapasztalatok összefüggéseinek, egymásra épülésének megvilágítását, kognitív feldolgozását, értelmezését.
- Fejlessze a hallgatók pályaszocializációját

TANANYAG:

- Pedagógiai képességfejlesztés: megfigyelőképesség, elemző képesség, kommunikáció, együttműködés, konfliktuskezelés, mediáció.
- Érzések kifejezését, empátiás készséget fejlesztő gyakorlatok.
- Értékrend – értékorientációk a csecsemő-és kisgyermekgondozói pályán.
- A csecsemő-és kisgyermekgondozói pálya jellemző konfliktusai, konfliktuskezelő készséghez köthető esetek, feladatok.
- A bölcsődei gyakorlatok tapasztalatainak feldolgozása, nevelési helyzetek elemzése-értelmezése.
- 3. Az elméleti ismeretek és gyakorlati tapasztalatok összefüggéseinek, egymásra épülésének megvilágításával, a kognitív feldolgozás, értelmezés elősegítése.
- Nevelési helyzetek eljátszása dramatikus módszerek alkalmazásával.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgató legyen képes:

- hitelesen és következetesen kommunikálni,
- megfigyelni és értelmezni a metakommunikációs jelzéseket,
- alkalmazni a kommunikáció eszközeit,
- saját tevékenységével kapcsolatos kritikus reflexiókra, önértékelésre,
- a sajátjától eltérő értékek elfogadására,
- mások véleményének megismerésére, tiszteletben tartására,
- közösség működésének, konfliktusainak, diszfunkcióinak felismerésére,
- alkalmazni kapcsolat felvételi, konfliktuskezelési és megoldási módszereket,

- környezetükkel hatékonyan kommunikálni, legyenek képesek az asszertív, hatékony önérvényesítő magatartásformákat a csoportban való kollegiális munkavégzéssel parallel megvalósítani a mindennapi munkájuk során.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

A saját élményhez kötődő tantárgyhoz szakmai szempontból csak ajánlott irodalom megjelölése indokolt.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Barcy Magdolna (2012). Segítő módszerek, fejlesztő-támogató eljárások. ELTE TÁTK, Budapest. 84-99. In: SEGÍTŐ_MÓDSZEREK_FEJLESZTŐ_TÁMOGATÓ_ELJÁRÁSOK-2.pdf- Adobe Reader Letöltve: 2013. március 7.
2. F Várkonyi Zsuzsa (2005). Tanulom magam. Magyar KK Kiadó, Budapest
3. Hanák Zsuzsanna (2005). Interperszonális kapcsolatok és a fejlesztés lehetőségei. UNIO Kiadó, Budapest
4. Szekszárdi Júlia (2005). Konfliktuspedagógiai szöveggyűjtemény. Pannon Egyetem Kiadó
5. Járó Katalin (2005). Sors mint döntés: az érzelmek felfedezése és felszabadítása. Helikon Kiadó, Budapest
6. Mátháné Megyesi Mária (2009). Módszertani ajánlás. Az esetmegbeszélés folyamatára vonatkozóan. Dél-Alföldi Regionális Módszertani Családsegítő Szolgálat, Szeged
7. Forgács József (1996). A társas érintkezés pszichológiája. Kairosz, Budapest.

DIFFERENCIÁLT SZAKMAI ISMERET

DIFFERENCIÁLT SZAKMAI ISMERETEK								
NEVELÉSTUDOMÁNY heti 12 óra	Kredit Σ 18	I. félév	II. félév	III. félév	IV. félév	V. félév	VI. félév	ELŐFELTÉTEL
CBL06KV31 Spontán érés támogatása	5					10 gyj		-
CBL06KV32 A kisgyermekkor kutatása	4					8 gyj		-
CBL06KV33 Inter- és multikulturális nevelés	3						8 gyj	-
CBL06KV34 Család-bölcsőde-óvoda kapcsolatrendszere; Szülőcsoportok vezetése	3						8 m	-
CBL06KV35 Játékterápia	3						8 gyj	CBN06A23!

SPONTÁN ÉRÉS TÁMOGATÁSA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Spontán érés támogatása	10	5	gyj	KV	V.	

A TÁRGY OKTATÁSÁNAK CÉLJA:

- A gyermek testi, kognitív, érzelmi fejlődésének és a szociális környezet kölcsönhatásának felismertetése.
- A megkésett, vagy eltérően fejlődő gyermek minél korábbi felismerését lehetővé tevő speciális és pedagógiai módszerek megismertetése.
- A preventív, korrektív, fejlesztő és rehabilitációs szemléletű módszerek, s azok elemeinek bölcsődei gondozásba, nevelésbe, fejlesztésbe ágyazott alkalmazási lehetőségeinek megismertetése

TANANYAG:

- A fejlődést befolyásoló biológiai és környezeti tényezők.
- A megkésett fejlődésre és a fejlődési zavarra utaló gyanújelek csecsemő és kisgyermekkorban.
- A megkésett fejlődés okai.
- A fejlődés folyamatos nyomon követése a bölcsődében, a felismerést lehetővé tevő speciális és pedagógiai módszerek.
- A korai intervenció célja, feladata.
- A prevenciót, érést, fejlődést segítő terápiák alapelvei, hatásuk az idegrendszeri struktúrákra, a mozgás-, kognitív-, beszéd és pszichés fejlődésre.
- A bölcsődei intervenciót megalapozó tervezési területek: szokások-szoktatás, nagymozgás, finommozgás, kognitív képességek, beszéd.
- Fejlesztés a bölcsődei nevelésben: a terápiák alapelveinek, egyes technikai elemeinek irányított beépítése a gondozás, szoktatás, mozgás, játéktevékenységekbe.
- A Csecsemő- és kisgyermeknevelő érést, fejlődést segítő kompetenciái.

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgatók ismereteik alapján ismerjék fel a megkésett fejlődés tüneteit.
- Irányítással legyenek képesek beépíteni a megismert terápiákról szerzett ismereteiket, és azok adaptálható elveit, elemeit következetesen alkalmazni a megkésett fejlődésű gyermek gondozásában, nevelésében.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Balázs István (szerk.)(2010). A koragyermekkorai fejlődés megalapozása. Kézikönyv a Biztos Kezdet program munkatársai számára. Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet, Budapest
2. Kovács Viola, Németh Brigitta és mtsai (2011). A játék hatalma. XI. Kerületi Logopédiai Intézet, 3-37.

3. Michael Cole, Sheila R. Cole (2003). Fejlődéslélektan. Osiris Kiadó, Budapest
4. Ribiczey Nóra (2010). Környezeti hatások és intellektuális fejlődés – Különböző megközelítések a környezet releváns aspektusainak megragadására. In: Gyógypedagógiai Szemle XXXVIII. évf. 46-57.
5. S. G. Blythe (2009). A kiegyensúlyozott gyermek. Mozgás és tanulás a korai életévekben. Medicina Könyvkiadó Zrt., Budapest

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Csiky Erzsébet (2009). A korai intervenció pedagógiai, pszichológiai értelmezése. In.: Az oktatás közügy VII. Nevelésügyi Kongresszus (2008. augusztus 25-28.). Zárókötet Magyar Pedagógiai Társaság Budapest. 693-698.old.
2. Borbély Sjoukje (2008). Kezünkben a diagnózissal – Útmutatás sérült kisgyermekeket nevelő családok számára. Kézenfogva Alapítvány, Budapest
3. Domers Martin (2002). A kompetens csecsemő. Pont Kiadó Bp.
4. Lakauer, É.(1997). Mit, mivel és miért játszon a gyermek? Alexandra Kiadó. Pécs.

KISGYERMEMKKOR KUTATÁSA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Kisgyermekkor kutatása	8	4	gyj	KV	V.	

A TÁRGY OKTATÁSÁNAK CÉLJA:

- Felismertetni azokat a kutatás-módszertani sajátosságokat, amelyek az empirikus pedagógiai kutatásokban érintett gyermekek életkorából fakadnak;
- Képessé tenni a hallgatókat az alapozó nevelés szakszerű vizsgálatára és fejleszteni érzékenységüket a kutatásetikai kérdések iránt.

TANANYAG:

- A pedagógiai jelenségek társas-társadalmi meghatározottsága; a kutatási probléma interdiszciplináris megközelítésének igénye.
- A kutatás előkészítésének speciális feladata: a szülők tájékoztatása, hozzájárulásuk megszerzése.
- A kutatás lebonyolításának mentálhigiénés feltételei: a bizalmi légkör megteremtése, a félelem legyőzése, az adatfelvétel idői korlátozása, kényelmes, egészséges tárgyi környezet, a teljesítményszerű információgyűjtés elkerülése.
- Az alapvető kutatási módszerek közül kiemelkedő megfigyelés és szóbeli kikérdezés összekapcsolása. A gyermekre vonatkozó dokumentumok és a gyermeki produktumok elemzése. A verbális információgyűjtés mellett és helyett speciális lehetőségek: a rajzos válasz kérése (kiegészítve a gyermek értelmezésével); a kutatási célra kidolgozott játékszituációk és -tárgyak; a bábozás felhasználása az adott életkorú gyerekek megfigyelésére.

KÖVETELMÉNYEK:

A jelöltek legyenek képesek:

- az összefüggések felismerésére az életkor és a kutatási stratégia között;
- adekvát kutatási terv készítésére;
- a megismert kutatási módszerek alkalmazására;
- legyen felelősségérzetük a kutatásban részt vevő gyermekek jogainak védelmében; a kutatás etikai szabályainak megfelelő beállítódásra és magatartásra.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Falus Iván (szerk.) (2000): Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe. Műszaki Könyvkiadó, Bp.
2. Friedl, J. (2002): Az iskolai siker titka a játék. Ravensburger Buchverlag Otto Maier GmbH. Ravensburger,
3. Szabolcs Éva (2001): Kvalitatív kutatási metodológia a pedagógiában. Kutatásmódszertani Kiskönyvtár. Műszaki Könyvkiadó, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Páli Judit (2005): Bohócok. Diagnosztikus és korrekciós programcsomag. Nóvum Kiadó, Bp.
2. Kósáné Ormai Vera (2001): A mi óvodánk. OKKER Kiadó, Bp.

INTER-ÉS MULTIKULTURÁLIS NEVELÉS

A tantárgy neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Inter-és multikulturális nevelés	8	3	gyj	KV	VI.	

A TÁRGY OKTATÁSÁNAK CÉLJA:

- A Magyarországon élő kisebbségek eltérő kultúrájának, életmódjának, értékeinek megismertetése.
- A gyerekek által hozott értékek, viselkedési minták, hagyományok integrálási lehetőségeinek bemutatása.
- A társadalmi érzékenység, a másság elfogadásának fejlesztése.

TANANYAG:

- A 'Children in Kosovo' c. dokumentumfilm megtekintése és elemzése. A film a délszláv háború idején játszódik, a gyerekek helyzetét mutatja be
- Nemzetközi elvárások a kisgyermeknevelés területén a multikulturális és az összehasonlító pedagógiai szemlélet kialakítása érdekében;
- A kulturális sokszínűség megjelenésének kezdetei és következményei Magyarországon (Történeti visszatekintés)
- A cigányság megjelenése és története Magyarországon.
- Cigánygyerekek a bölcsődében-óvodában-iskolában.
- Dokumentumfilmek a cigánygyerekek óvodai és iskolai helyzetéről
- A pedagógus személyiségének és szerepének elemzése az előítéletek csökkentésében, a beilleszkedés és a társadalmi együttélés segítésében;

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgató

- tudja, hogy a különbözőség elfogadása természetes pedagógiai alapelv,
- ismerje a multikulturális nevelésben rejlő nevelési lehetőségeket és azt, hogy hogyan lehet ezeket az alkalmakat a legjobban felhasználni a beilleszkedés segítésében, az elfogadás értékének nevelésében,
- legyen képes az adaptív nevelésre, a differenciált bánásmódra, az előítéletmentes inter- és multikulturális nevelésre, az esélyek növelését szolgáló pedagógiai módszerek alkalmazására,
- ismerje a különböző kultúrák nevelési szokásait, elsődleges és másodlagos szocializációjának jellegzetességeit.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Czachesz Erzsébet (1998): Multikulturális nevelés. Szöveggyűjtemény tanító és tanár szakos hallgatók számára. Mozaik Oktatási Stúdió, Szeged
2. Forray R. Katalin – Cs. Czachesz Erzsébet – Lesznyák Márta (2001): Multikulturális társadalom - interkulturális nevelés. In: Báthory Zoltán és Falus Iván (szerk.): Tanulmányok a neveléstudomány köréből. Osiris Kiadó, Bp. 111 – 125.

3. Kereszty Zsuzsa (2001): Szempontok az iskolások multikulturális neveléséhez különös tekintettel a romákra. In: Szekszárdi Júlia (szerk.): Nevelési kézikönyv nem csak osztályfőnököknek. OKI Kiadó – Dinasztika Tankönyvkiadó, Bp. 30 – 49.
4. Vámos Ágnes (2003): Különleges bánásmódot igénylő csoportok oktatása. In: Falus Iván (szerk.): Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 447 – 468.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Boreczky Ágnes (1999): Multikulturális pedagógia - új pedagógia? Új Pedagógiai Szemle, 4.
2. Geertz, Clifford (2001): "A bennszülöttek szemszögéből". Az antropológiai megértés természetéről. In: Az értelmezés hatalma. Osiris, Bp. 227 – 245.
3. Heller Ágnes (1997): Az idegen. Múlt és Jövő Könyvek Bp.
4. Lőrincz László (1999): Életmódtörténet I – II. Gimnázium segédkönyv. AKG Kiadó, Bp.
5. Torgyik Judit (2004): Multikulturális társadalom, multikulturális nevelés. Új Pedagógiai Szemle, 4 – 5.

CSALÁD-BÖLCSŐDE-ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE; SZÜLŐCSOPORTOK VEZETÉSE

A tantárgy neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Család-bölcsőde-óvoda kapcsolatrendszere; Szülőcsoportok vezetése	8	3	m	KV	VI.	

A TÁRGY OKTATÁSÁNAK CÉLJA:

- Ismertesse meg a családból intézménybe és/vagy a bölcsődéből az óvodába való átmenet nevelési kérdéseit.
- Ismertessen meg a befogadást elősegítő tényezőkkel.
- Segítse elő az új környezethez való alkalmazkodási nehézség tüneteinek felismerését, a lehetséges okok pedagógiai feltárásának megismerését.
- Ismertessen meg a családi környezet és a mentális-pszichoszociális fejlődés összefüggéseivel, a családi környezet megismerését segítő módszerekkel.
- Tárja fel az eredményes pedagógus-szülő együttműködés, az egymást segítő kapcsolat lehetséges módjait

TANANYAG:

- A beszoktatás, mint nevelési módszer.
- A befogadás folyamatjellege.
- Befogadási-beszoktatási problémák és ezek síkjai.
- A család szerepe a beszoktatásban.
- A kötődés kialakulását és a beilleszkedést nehezítő/gátló tényezők a családi szocializáció folyamatában.
- Bölcsőde, óvoda, mint másodlagos szocializációs tér.
- A preventív beszoktatás - a beszoktatás fokozatai a gyermek egyéni szükségleteinek, sajátos nevelési igényének figyelembe vételével.
- A családlátogatás szempontjai.
- A gyermek személyiségfejlődését segítő csecsemő- és kisgyermek nevelő/óvodapedagógusi-szülői együttműködés.
- A kapcsolattartás egyéni és csoportos formái, személyi és tárgyi feltételek.
- Egyéni tanácsadás.
- Konfliktusok forrása.
- Kapcsolat a szakszolgálatokkal, szerepük az intézményi és családi nevelő, fejlesztő tevékenység segítésében.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók:

- ismerjék a családból-bölcsődébe/óvodába, bölcsődéből-óvodába átmenet kérdés- és problémakörét;
- legyenek alkalmasak az új környezethez való alkalmazkodás nehézségeit mutató tünetek felismerésére és kezelésére;
- ismerjék fel a környezeti mutatók és a mentális-pszichoszociális fejlődés összefüggéseit;

- tudják a bölcsődei/óvodai kötődést, alkalmazkodást elősegítő tényezőket, módszereket;
- alkalmazzák a pedagógiai megismerés módszereit, az együttműködést elősegítő családlátogatás szempontjait;
- legyenek tájékozottak a csecsemő- és kisgyermek nevelő /óvodapedagógus – család együttműködésének lehetséges módjairól;
- lássák kompetenciahatáraikat a más szakemberekkel való együttműködésben.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Hegyi Ildikó dr.(2003): Add a kezed! Az óvodába lépés élményei. Okker, Bp. 13-131.
2. Natacha Kukucka-Bizos (2008): A korai tárgykapcsolatról és a szelf kialakulásáról. In Thalassa, 11. évf. 1.sz.
3. Ranschburg Jenő (2003): Az én és a másik. OKKER Kiadó, Budapest.
4. Szegedi Judit: A szülői kompetencia érvényesítése és gyakorlati eljárás újszerű kapcsolatok létesítésére. BOMINFO
<http://user1.ml.mindenkilapja.hu/users/veszprembolcsodek>
5. Zsubrits Attila (2007): A gyermekkori kötődések motivumai. In Új Pedagógiai Szemle, július-augusztus.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Biddulph, Steve (2007): Hogyan neveljünk kicsiket? Partvonal, Bp.
2. S. Molnár Edit (1994): Kisgyermekes apák és anyák szülői attitűdjei. In: INFO-Takács Bernadett (2003): A bátorító nevelés. In: JÁTÉKKALAUZ – játékpedagógiai és kulturális magazin szülőknek, szakembereknek. In:Társadalomtudomány 30. sz.
3. Winnicott, Donald W. (2000): Kisgyermek – család – külvilág. Animula Kiadó, Bp.
4. Zsolnai Anikó (2001): Kötődés és nevelés. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest.

SZÜLŐCSOPORTOK VEZETÉSE

A TÁRGY OKTATÁSÁNAK CÉLJA:

- Nyújtson betekintést a családok működésére és a szülői szerepre vonatkozó alapvető pszichológiai ismeretekbe,
- mutassa be a csoportokkal kapcsolatos alapvető pszichológiai ismereteket,
- ismertesse a szülőcsoportok alakításának feltételeit, lehetőségeit,
- alakítson ki olyan készségeket, képességeket, attitűdöket a hallgatókban, amelyek segítségével képessé válhatnak szülőcsoportok szakszerű vezetésére, erősítse a csoportvezetői munkához szükséges önképzés belső igényét.

TANANYAG:

- A társakból családdá formálódás folyamata, az anya-apa-gyermek(ek) új kapcsolatrendszerének sajátosságai, kapcsolati kultúra, általános törvényszerűségek és egyedi sajátosságok. A család új életritmusának kialakítása, az alkalmazkodás nehézségei
- A szülői szerepre való felkészülés, elméleti tudástartalmak és szimulált gyakorlati szituációk.

- A csoport kialakulásának- és fejlődésének szakaszai. A folyamat meghatározása, a csoportkohézió jelentősége, a csoport hatásmechanizmusai, a szociális mikrokozmosz.
- A csoport, mint gyógyító-, tanító- és személyiségfejlesztő eszköz. A csoport megalkotásának, alakításának szabályai, tényezői.
- A csoport erőforrásai, a csoportvezető feladatai az itt-és-mostban.
- A reflektív csoport működésének alapelvei, a csoportüléseken megvitatható témák

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók:

- rendelkezzenek pontos ismeretekkel a családról és a szülői szerepekről,
- ismerjék a csoport alakításának, hatásmechanizmusának, fejlődésének alapvető törvényszerűségeit, értsék saját szerepüket ezekben a folyamatokban,
- ismerjék a csoport fejlesztő és gyógyító hatásmechanizmusának alapjait,
- rendelkezzenek pontos ismeretekkel a csoportvezető feladatairól,

legyenek képesek egészséges felnőttek önszerveződő szülőcsoportjainak irányítására, ismerjék a csoport által létrehozható mentálhigiénés fejlesztés lehetőségeit, adekvát módszereit.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Andersen, Tom (1994.): A visszajelző csoport – Párbeszéd a párbeszédéről, Animula, Budapest
2. Barcy Magdolna (1997.): A csoportok hatékonysága és a személyes változás, Animula, Budapest
3. Plattern, Elisabeth (2005.): A nevelés mindennapi művészete, Futura könyvek, Budapest
4. Fraiberg, Selma H. (1995.): Varázsos évek, Park Kiadó, Budapest
5. Rudas János (1990.): Delphi örökösei, Kairosz Kiadó, Budapest

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Benedek László (évszám nélkül): Játék és pszichoterápia, Animula, Budapest
2. Buda Béla (1997.): Empátia...a beleélelés lélektana, Ego School Bt, Budapest
3. Purves, Libby (1998.): Hogyan ne legyünk tökéletes család? Gabo Könyvkiadó, Budapest
4. Yalom, Irvin D. (1995.): A csoportpszichoterápia elmélete és gyakorlata, Animula Kiadó, Budapest

JÁTÉKTERÁPIA

A tantárgy neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Játékterápia	8	3	gyj	KV	VI.	A játék pszichológiája és pedagógiája

A TÁRGY OKTATÁSÁNAK CÉLJA:

- Ismertesse meg a hallgatókkal a játékterápiák elméleti hátterét,
- mutassa be a fontosabb terápiás játékok gyakorlatát, eszközrendszerét,
- mutassa be azokat a terápiás jellegű tevékenységformákat, amelyek a pedagógiai folyamatba illeszthetők.

TANANYAG:

- A terápiás modellek elméleti alapjai.
- A mozgás, a tanulás és játék fejlődésneurológiai alapjai. A mozgásterápia modelljei és alkalmazásuk. Mozgást vizsgáló eljárások.
- Mozgásfejlesztő programok. A szenzoros integráció. A sérült (mozgás, látás, enyhe fokban mentálisan elmaradott) vagy enyhébb, átmeneti rendellenességgel küszködő gyermekek segítése a pedagógiai intézményekben.
- A játék, mozgás és képzelet együttese a segítő eljárásokban.
- A játék feszültség- és szorongáscsökkentő hatásának tudatos kihasználása a pedagógiai munkában. Elhárító mechanizmusok.
- A játékterápia formái. A bábterápia. Tünet-orientált játékterápiák.
- Egészséges gyermekek átmeneti tünetképzése, nevelési hibák felismerése játék során.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók:

- rendelkezzenek ismeretekkel a legfontosabb terápiás modellekről, elméleti hátterükről,
- legyenek képesek felismerni a gyermek játékában a mögöttes érzelmeket, indulatokat, és projekciós tartalmakat,
- tudják beépíteni a pedagógia munkájukba a játékterápiának azon eljárásait, amelyek – az életkori sajátosságokhoz és probléma jellegéhez igazodva – hatékonyan szolgálnak a gyermekek egészséges fejlődését, beilleszkedését a társas környezetbe.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Kósáné Ormai Vera és mtsai (1975): *Fejlesztéslélektani vizsgálatok*. Tankönyvkiadó, Bp., Megrázó élmények és érzelmi konfliktusok tükröződése a játékban. Családi konfliktusok játékos feldolgozása.
2. Friedl, Johanna (2003): *Féleleműző játékok*. Deák és Társa Kiadó, Pápa
3. Krisztián Ágota (1977): A varázsló trükkje. In: Bernáth László – Solymosi Katalin: *Fejlesztéslélektan olvasókönyv*. Tertia Kiadó, Bp.
4. Tunyogi Erzsébet (1995): *Gyógyító játék a családban*. Tárogató Kiadó, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Etényi Zsuzsa: Vizsgálható – e a születési emlékezet kisgyerekeknél? In: *Várandósság, születés és gyermeknevelés a magyarországi kultúrákban*. Kongresszusi tanulmánykötet, 1999. Animula kiadó, Budapest 32 – 57. o.
2. Gerő Zsuzsa (2002): Az élményfeldolgozás különböző módjai a játékban és a rajzolásban. *Érzelem, fantázia, gondolkodás óvodáskorban*. Flaccus Kiadó, Bp.
3. Metzmacher, B. (1996): Integratív mozgásterápia gyermekekkel In: Petzold, H. – Ramin, G.: *Gyermek-pszichoterápia*. Osiris, Bp.,
4. Polcz Alaine (1999): *Világjáték*. Pont Kiadó, Bp.
5. Ranschburg Jenő (1983): *Félelem, harag, agresszió*. Tankönyvkiadó, Bp.
6. Bing, Elin: A hegyi manó. Lego könyvek. Aladin Filmstúdió. Budapest, 1988.

SZAKMAI GYAKORLATOK

NEVELÉSI GYAKORLAT I.

A tantárgy neve	óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Nevelési gyakorlat I.	30	2	m	K	I.	

A TÁRGY OKTATÁSÁNAK CÉLJA:

- Tájékozódni a bölcsőde céljáról, feladatáról, jogszabályi és tárgyi feltételeiről.
- Tájékozódni a bölcsődei nevelőmunkát segítő alapellátásról, és a gyermekjóléti szakszolgálatról.
- A hallgatók előkészítése az önálló gyakorlati munkára.

TANANYAG:

Bölcsőde

- A bölcsőde helye és szerepe a gyermekvédelem rendszerében, működésének törvényi háttere célja, feladata, a bekerülés feltételei.
 - A bölcsőde tárgyi feltételei, helyiségei, udvara.
 - étkeztetési és higiénés berendezései.
 - a csoportszobák berendezése, játékok.
 - A bölcsőde személyi feltételei, gondozónők és a technikai dolgozók munkája.

Alapellátás

- A család-orvosi alapellátás rendszere és működése.
- A házi gyermekorvosi ellátás preventív, gyógyító feladatai.
- Az egészséges és beteg csecsemő, gyermekek és szülők tájékoztatása.
- A védőnői munka családlátogatási, tanácsadási feladatai, a megelőző, felvilágosító munka,
- családgondozói tevékenység.
- A higiéné, a fertőtlenítés szabályai, módjai a bölcsődében.

Családsegítő és gyermekjóléti szolgálat

- Az intézmény szakmai munkájának törvényi szabályozói, célja, feladata.
- A személyi feltételek.
- A veszélyeztetettség megszüntetése érdekében tett intézkedések.
- Konfliktuskezelés.
- Az esetek elosztásának szempontjai.
- Az észlelő- és jelzőrendszer működése, résztvevők.
- A bölcsődei jelzőrendszer.
- A Gyámhivatal felé történő kapcsolat felvétel okai, formái,
- Adminisztráció vezetése a nyilvántartásból, az esetek nyomon követése.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgató ismerje:

- A bölcsődék, az alapellátás és a gyermekjóléti szakszolgálatok célját, feladatát.
- A bölcsődék, az alapellátás és a szakszolgálatok együttműködésének lehetőségeit és azok tartalmi jellemzőit.

Ismerje fel a veszélyeztetettség jeleit, a gondozónő feladatait a jelzőrendszerben.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. A bölcsődei gondozás-nevelés minimum feltételei és a szakmai munka részletes szempontjai. Módszertani levél, Országos Csecsemő- és Gyermekvédelmi Intézet. 1999. Budapest.
2. Bölcsődék Országos Alapprogramja. Szociális és Munkaügyi Intézet. 2008, Budapest.
3. A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről. 15/1998. sz. Népjóléti Minisztériumi rendelet.
4. 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. A területi védőnői ellátásról. 49/2004. (V.21.) Egészségügyi, Szociális és Családügyi Minisztérium rendelete.
2. A háziorvosi, házi gyermekorvosi és fogorvosi tevékenységről. 4/200. (V.25.) Egészségügyi Minisztériumi rendelet.

NEVELÉSI GYAKORLAT II.

A tantárgy neve	óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Nevelési gyakorlat II.	45	5	gyj	K	II.	Nevelési gyakorlat I.

A TÁRGY OKTATÁSÁNAK CÉLJA:

A hallgatók ismerjék meg

- a gondozónő fogadó munkáját, a gyermekkel és a szülőkkel való napi és folyamatos kapcsolat alakítási technikáit.
- az állami gondoskodást nyújtó gyermekvédelmi intézményeinek célját, feladatát.
- az intézményi ellátás feltételeit, az állami gondoskodásba vétel okait, az elhelyezés szempontjait.

TANANYAG:

Bölcsőde és bölcsődei szolgáltatások

- A beszoktatás menete
- A bölcsőde és a család kapcsolata
- A bölcsőde folyamatos napirendjének megfigyelése, a gondozónő munkájának segítése.
- A beszéd fejlődésének megfigyelése két eltérő életkorú és/vagy beszédfejlődésű gyermek esetén, kommunikációjuk összehasonlító elemzése.
- A bölcsődei szervezési, ügyviteli, gazdasági munka.
- Kapcsolatrendszerek
- Dokumentációs feladatok, nyilvántartások
- Munkarend

Családi napközi

- A családi napközi tárgyi feltételei, helyiségei, udvara, étkeztetési és higiénés berendezései, a csoportszobák berendezése, a játékok.
- A gyermekek életkora, fiú-lány arány, csoportbeosztás, csoportlétszám.
- A gyermekcsoport napirendje.
- A családi napközi személyi feltételei, a működtető(k), a kisegítő(k) és a támogató szakember(ek) munkája.

Gyermekek és családok átmeneti otthona

- Gyermekek és családok átmeneti otthonának működését szabályozó törvényi háttér.
- A bekerülés lehetséges okai, időtartalma.
- Az otthonok tárgyi feltételei, helyiségei, udvara, étkezési és higiénés berendezései, a szobák berendezése, a játékok.
- A gyermekek napirendje.
- A családok napirendje, kötelezettségei, a segítség módjai, perspektíváik.
- Az otthonok személyi feltételei, a gyermekeket ellátó, és a családokat segítő szakemberek munkája.

Gyermekotthon

- A gyermekotthon működését szabályozó törvényi háttér, az otthonba kerülés okai, törvényi háttére.
- A gyermekotthon tárgyi feltételei, helyiségei, udvara, étkeztetési és higiénés berendezései, a csoportszobák berendezése, a játékok.
- A csoportok napirendje.
- A gyermekotthon személyi feltételei, gondozónők és a technikai dolgozók munkája.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók ismerjék meg:

- a bölcsődei csoport életét, a napirendbe illesztett gondozást, szoktatást, valamint a megadott szempontok szerinti összehasonlító gyermek-megfigyelést, és azok szakszerű rögzítésének gyakorlatát.
- a gyakorlat során megismert intézmények törvényi háttérét, célját, feladatát.
- a megfigyelések tapasztalatait legyen képes a megadott szempontok szerint rendezni, elemezni.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Gyermekvédelmi törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról. 1997. évi XXXI. tv.
2. A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről. 15/1998. sz. Népjóléti Minisztériumi rendelet.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Bölcsődék Országos Alapprogramja. Szociális és Munkaügyi Intézet. 2008, Budapest.
2. Dr. Herczog Mária-Dr. Kovács Zsuzsanna (2004): A gyermekbántalmazás és elhanyagolás megelőzése, felismerése és kezelése. 1. sz. Módszertani levél. Országos Gyermekegészségügyi Intézet, Budapest.
3. A kisgyermekkorai nevelés és gondozás irányelvei. Magyarországi Országjelentés az OECD „A kisgyermekkorai nevelés és gondozás szakmapolitikájának tematikus vizsgálata” című programjához. OECD Oktatási Igazgatóság 2004.

NEVELÉSI GYAKORLAT III.

A tantárgy neve	óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Nevelési gyakorlat III.	45	5	gyj	K	III.	Nevelési gyakorlat II.

A TÁRGY OKTATÁSÁNAK CÉLJA:

- A bölcsődei és óvodai nevelés sajátosságainak megismertetése.
- A hallgató ismerje meg az óvodai nevelési és gondozási feladatok ellátását, a gyermekek játékának támogatását.
- Bővíteni, fejleszteni a hallgató szakmai látókörét, fejleszteni a megfigyelő és az elemző készségét.

TANANYAG:

Bölcsőde

- Az adott gyermekcsoport napirendjében az érkezés, a szülőtől való elválás, búcsúzás, megnyugtató, megnyugvás és a tevékenységbe való bevonódás megfigyelése.
- A nevelési-gondozási feladatok megfigyelése két eltérő életkorú gyermek esetében: étkeztetés, öltöztetés, önállóság.
- Két eltérő korú vagy mozgásfejlettségű gyermek megfigyelése a csoporton belül.
- A szabad levegőn tartózkodás megfigyelése.
- Egy gyermekcsoport testi fejlődésre vonatkozó dokumentációjának összehasonlítása, az egyes gyermekek közötti különbségek megállapítása, elemzése.

Óvoda

- Az óvodai nevelést szabályozó törvényi háttér.
- Az óvoda tárgyi feltételei, helyiségei, udvara.
- A csoportszoba berendezése és játéakai.
- Az óvoda személyi feltételei: az óvodavezető, az óvodapedagógusok, a dajkák munkája.
- Az óvodapedagógus tevékenysége az óvodai kiscsoportokban a gondozás, a nevelés és a játéktevékenység területén.
- A csoport nevelési terve.
- A kiscsoportos gyermek testi fejlettségének, mozgáskoordinációjának, önállóságának, beszédfejlettségi szintjének megfigyelése, jegyzőkönyvezése.
- A bölcsődei és az óvodai gondozás-nevelés összehasonlítása: alapvető hasonlóságok és különbségek.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgató ismerje meg

- a bölcsőde és az óvoda közötti átmenet sajátosságait, a napirend és a tevékenységek közötti különbségeket, hasonlóságokat.
- a bölcsődei működést biztosító szervezési feladatokat, a szolgáltatások rendjét.

- a bölcsődei dokumentációs feladatokat,
- A hallgató tudja a gyermekek fejlődésére vonatkozó megfigyeléseit rendszerezni, elemezni.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. A bölcsődei gondozás-nevelés minimum feltételei és a szakmai munka részletes szempontjai. Módszertani levél, Országos Csecsemő- és Gyermekvédelmi Intézet. 1999. Budapest.
2. Bölcsődék Országos Alapprogramja. Szociális és Munkaügyi Intézet. 2008, Budapest. .
3. Rónainé F. Mária (1994, szerk.) Családdal a kisgyermekért. Családpolitikai füzetek.
4. Óvodai nevelés országos alapprogramja. 137/1996. sz. Kormányrendelet
5. 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről

ÁJÁNLOTT IRODALOM:

1. Korintus Mihályné-Villányi Györgyné-Mátay Katalin-Badics Tiborné (2004): Gyermekünk gondozása, nevelése. Magyarországi háttér tanulmány az OECD „A kisgyermekkorai nevelés és gondozás szakmapolitikájának tematikus vizsgálata” című programjához. Oktatási Minisztérium, Budapest.
2. A kisgyermekkorai nevelés és gondozás irányelvei. Magyarországi Országjelentés az OECD „A kisgyermekkorai nevelés és gondozás szakmapolitikájának tematikus vizsgálata” című programjához. OECD Oktatási Igazgatóság 2004.

NEVELÉSI GYAKORLAT IV..

A tantárgy neve	óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Nevelési gyakorlat IV.	45	5	gyj	K	IV.	Nevelési gyakorlat III.

A TÁRGY OKTATÁSÁNAK CÉLJA:

A hallgató ismerje meg

- a gyermekotthoni ellátásból és kórházi kezelésből fakadó hospitalizációs ártalmakat.
- A hospitalizációs ártalmak megelőzésének, és csökkentésének módszereit.
- a kórházi csecsemő- és gyermekosztályok betegellátását, és a bölcsődében is alkalmazható eljárásokat a krónikusan beteg gyermekek bölcsődei gondozása érdekében.
- a beteg gyermekekkel és családjaikkal való segítő kapcsolat mentálhigiénés módszereit.
- a sajátos nevelési igényű gyermekek eredményes integrációs nevelését megvalósító gyakorlatokat.

TANANYAG:

Bölcsőde

- A játéktevékenység szerepe a gyermek fejlődésében
- A társas kapcsolatok megfigyelése
- A szociális képességek fejlődése a különböző tevékenységek során
- A tárgyi feltételek (elsősorban a játékeszközök) kiválasztása, összeállítása korcsoportonként.
- Ének- zene a bölcsődében
- A gondozónő-gyermek kapcsolat, a saját gondozónő-rendszer érvényesülése.
- Egy csoport heti étrendjének összeállítása, elemzése.
- Egy egység munkarendjének elkészítése.

Bölcsődei speciális- integrált csoport

- A sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek bölcsődei gondozásának – nevelésének – fejlesztésének törvényi háttere, feltételei.
- A csoport napirendje.
- Az SNI gyermekek egyéni és csoportos rehabilitációs foglalkozásának megfigyelése.
- Az ép és a sajátos nevelési igényű gyermekek együttneveléséből adódó gondozónői feladatok.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlődésének segítése, a gondozás, a játék, és egyéb tevékenységek során.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek dokumentációjának vezetése.
- A gondozónő és a szülő kapcsolata, a tanácsadás lehetőségei.

Csecsemő- és gyermekosztály

- A betegekkel való bánásmód alkalmazása (megnyugtató, foglalkoztatás, játék)
- A betegellátás higiéniája, feltételei
- A beteg gyermek mindennapos testápolása
- A csecsemő, gyermek táplálása

Gyermekotthon

- Az éntudat fejlődésének segítése, saját ruha, saját játék, az egyéniség figyelembe vétele.
- Ünnepek.
- A gyermekotthoni nevelés speciális kérdései (séta, kirándulás, játékszoba stb.)
- Gondozónő-gyermek kapcsolat, a saját gondozónő-rendszer.
- Az érkező gyermek fogadásának előkészítése.
- A gyermek távozása a gyermekotthonból.
- Játék, kapcsolat a társakkal.

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgató ismerje a sajátos nevelési igényű, krónikusan beteg, a hátrányos helyzetű gyermekek és családok megsegítésének gyakorlati módját és lehetőségeit.
- Ismerje fel az eltérő ütemű fejlődés és/vagy megkésett fejlődés tüneteit, a kompetencia-körébe tartozó megsegítési módokat.
- Tudja, milyen szakszolgáltatási lehetőségek vannak a mielőbbi adekvát diagnózis és fejlesztés érdekében.

A hallgató segítséggel legyen képes:

- értő, empátiás módon támaszt nyújtani az érintett családoknak és gyermekeknek
- a fejlesztő program gondozásba ágyazott támogatására
- pedagógiai megfigyeléseit szakszerű módon összefoglalni
- más szakemberekkel való együttműködésre

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Gyermekvédelmi törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról. 1997. évi XXXI. Tv.
2. Rónainé F. Mária (1994, szerk.) Családdal a kisgyermekért. Családpolitikai füzetek.
3. 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Dr. Herczog Mária-Dr. Kovács Zsuzsanna (2004): A gyermekbántalmazás és elhanyagolás megelőzése, felismerése és kezelése. 1. sz. Módszertani levél. Országos Gyermekegészségügyi Intézet, Budapest
2. Dr. Barkó Éva (1995 szerk.) A gyermekbántalmazás Magyarországon (Tanulmánykötet) Népjóléti Minisztérium, Budapest

KORAI FEJLESZTÉS GYAKORLAT

A tantárgy neve	óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Nevelési gyakorlat IV.	30	4	gyj	K	V.	Nevelési gyakorlat IV.

A TÁRGY OKTATÁSÁNAK CÉLJA:

- A korai fejlesztés elmélete és gyakorlata tárgyhoz kapcsolódó gyakorlati tapasztalatok megszerzése.
- A sérült gyermek fejlesztési programjához való alkalmazkodás megismerése a gondozás és nevelés folyamatában.
- A csecsemő- és kisgyermeknevelő által alkalmazható fejlesztő módszerek gyakorlati megismerése.
- Biztonságérzet megalapozása a korai fejlesztésre szoruló gyerekek fogadásához és a fejlesztésben közreműködő szakemberekkel való együttműködéshez.

TANANYAG:

- A spontán érés támogatása, a fejlődés facilitálása a megkésett fejlődésű gyermeknél.
- A mozgás, a beszéd és az önkiszolgálás fejlesztésének feltételei és módszerei.
- A csecsemő és kisgyermeknevelő feladatai és kompetenciái a korai fejlesztésben.
- A korai fejlesztésben résztvevő szakemberek lehetséges köre és feladataik, az együttműködés tartalma és lehetséges módjai.
- Terápiás lehetőségek, az egyes terápiák funkciója.
- A sajátos nevelési igényű gyermeket nevelő családokkal való együttműködés speciális kérdései, alapelvei.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgató ismerje:

- A korai fejlesztés sajátos feladatait és gyakorlati megvalósulási formáit, legyen áttekintése a terápiás módszerekről.

Legyen képes:

- a korai fejlesztésben résztvevő csecsemők és kisgyermek neveléséhez a speciális feltételek biztosítására;
- segíteni, támogatni a sajátos nevelési igényű gyermeket nevelő családot;
- a gyógypedagógussal és más szakemberekkel való együttműködésre;
- saját kompetenciahatárainak pontos körvonalazására.
- esettanulmány készítésére egy SNI gyermek szakértői véleménye, gyógypedagógusa és a gyermek szüleinek kikérdezése, valamint saját megfigyelései alapján.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Borbély Sjoukje (2008): Kezünkben a diagnózissal. Kézenfogva Alapítvány, Budapest
2. Gyírkis Ágnes (szerk.)(2003): Korai fejlesztés a bölcsődében. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest
3. Takács Bernadett (2001): Gyermek-Játék-Terápia. OKKER Kiadó, Budapest

4. Victoria Soriano (szerk.)(2005): Korai fejlesztés. Az európai helyzet elemzése. Kulcstényezők és ajánlások. Összefoglaló jelentés. Európai Ügynökség a Sajátos Nevelési Igényű Tanulók Oktatásának Fejlesztéséért kiadványa. <http://www.european-agency.org/eci/eci.html> letöltve:2011. január 19.
5. 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelete a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről
6. 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Czeizel Endre, Czeizel Barbara (1995): Hogyan segíthetnek gyermekemnek. Tanácsok különleges gyermekek szüleinek. Magyar Mediprint Szakkiadó Kft. - Gondolat Könyvkiadó Kft., Budapest
2. Kolozsváry Judit (2002): Más gyerek, más szülő, más pedagógus Okker Kiadó, Budapest
3. Petus Márta, Szabó Ildikó (1994): Fogyatékos gyermekek gondozása, nevelése a bölcsődében. BOMI, Budapest, Rónainé F. Mária (1994, szerk.) Családdal a kisgyermekért. Családpolitikai füzetek.

EGYÉNI ÖSSZEFÜGGŐ TEREPGYAKORLAT

A tantárgy neve	óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Egyéni összefüggő terepgyakorlat.	120	10	gyj	K	VI.	Korai fejlesztés gyakorlata

A TÁRGY OKTATÁSÁNAK CÉLJA:

- Fejleszteni a hallgató kompetencia érzését, szakmai biztonságérzetét.
- Jártasságot alakítani a csecsemő és kisgyermekgondozásban.
- A hallgatók felelősségérzetének magas szintre emelése.
- A képzés befejezésére a hallgató elérje azt az átlagos önállósági szintet, melynek birtokában további munkájához megfelelő gyakorlatra tehet szert.

TANANYAG:

Kisegítő feladatok ellátása csecsemő-típegő csoportban.

- A gondozás személyi és tárgyi feltételeinek megteremtése.
- A gyermekek gondozásához, ellátásához, a higiénés követelmények biztosítása.
- A szülővel, a társ gondozónővel való együttműködés.
- A gyermekek napirendjének szervezése, kivitelezése.
- A játéktevékenység feltételeinek biztosítása.
- A csoport és az egyes gyermekek játéktevékenységének megszervezése.
- Az étkezési feltételek megteremtése és lebonyolítása.
- Az alvási feltételek biztosítása.
- A személyi dokumentáció és egyéb adminisztráció vezetése.

Önálló gyakorlat nagycsoportban

- Az első héten: az alcsoport gyermekeinek fokozatos átvétele.
- A két műszakban dolgozó csecsemő- és kisgyermeknevelő hallgató a gyakorlat második felében – a gyakorlatot vezető szakoktató irányításával – önállóan dolgozik.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgató ismerje:

- a csecsemők és kisgyermek nevelésének gondozásának, fejlesztésének elméletét és gyakorlatát,
- az alap és szakellátás elveit és gyakorlatát.

A hallgató legyen képes és alkalmas:

- a csecsemők és kisgyermek nevelésének gondozásának fejlesztésnek gyakorlati teljesítésére,
- e tevékenységek személyi és tárgyi feltételeinek biztosítására,
- a kisgyermek neveléséhez gondozásához szükséges higiénés feltételeinek biztosítására,
- más szakemberekkel és a szülővel való együttműködésre,
- a játéktevékenységek körülményeinek biztosítására,
- a személyi dokumentáció, adminisztráció vezetésére,
- a csecsemők és kisgyermek fejlődésével, nevelésével, gondozásával kapcsolatos magas szintű felelősségérzetre.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. A bölcsődei gondozás-nevelés minimum feltételei és a szakmai munka részletes szempontjai. Módszertani levél, Országos Csecsemő- és Gyermekvédelmi Intézet. 1999. Budapest.
2. Bölcsődék Országos Alapprogramja. Szociális és Munkaügyi Intézet. 2008, Budapest.
3. Takács Bernadett (2001): Gyermek-Játék-Terápia. OKKER Kiadó, Budapest

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Rónainé F. Mária (1994, szerk.) Családdal a kisgyermekért. Családpolitikai füzetek.
2. Korintus Mihályné-Villányi Györgyné-Mátay Katalin-Badics Tiborné (2004): Gyermekünk gondozása, nevelése. Magyarországi háttér tanulmány az OECD „A kisgyermekkor nevelés és gondozás szakpolitikájának tematikus vizsgálata” című programjához. Oktatási Minisztérium, Budapest.
3. A kisgyermekkor nevelés és gondozás irányelvei. Magyarországi Országjelentés az OECD „A kisgyermekkor nevelés és gondozás szakpolitikájának tematikus vizsgálata” című programjához. OECD Oktatási Igazgatóság 2004.